

Kortanalys 3/2024

Misshandel bland ungdomar 15-17 år

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställningar	7
2 Metod	8
2.1 Definition av ungdomar	8
2.2 Datakällor och tillvägagångssätt	9
2.3 Begränsningar	11
3 Resultat	14
3.1 Utvecklingen av misshandel bland ungdomar	14
3.2 Misshandelsbrottens kännetecken	27
3.3 De utsattas demografiska och socioekonomiska bakgrund... ..	29
3.4 De misstänkta demografiska och socioekonomiska bakgrund 31	
4 Avslutande diskussion	33
5 Referenser	37
6 Bilagor	40
Bilaga 1. Operationalisering av utsatthet för och delaktighet i misshandel i enkätundersökningarna	40
Bilaga 2. Övriga resultattabeller	42

urn:nbn:se:bra-1199

© Brottsförebyggande rådet 2024

Författare: Stefanie Luthman

Vetenskaplig granskare: Prof. Sven-Åke Lindgren vid Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet, har vetenskapligt granskat utkast till kortanalysen och lämnat värdefulla synpunkter. Det är dock Brå som i alla avseenden är ansvarig för innehållet i rapporten.

Omslagsillustration: Susanne Engman

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Denna kortanalys kan laddas ner från Brås webbplats <http://www.bra.se>

Sammanfattning

I den här kortanalysen ges en deskriptiv beskrivning av misshandel bland ungdomar genom att undersöka hur misshandel bland ungdomar har utvecklats mellan 2000 och 2023, vad som kännetecknar dessa brott samt vilka ungdomar som begår misshandel, respektive vilka ungdomar som utsätts för det. Datamaterialet består dels av befintlig statistik från enkätstudier, Socialstyrelsens patientregister och kriminalstatistiken, dels av mikrodata från Nationella Trygghetsundersökningen (NTU), NTU uppföljningsintervjuer¹, misstankeregistret och register från Statistiska Centralbyrån (SCB). Med misshandel avses i den här kortanalysen fysiskt våld. Ungdomar definieras som personer som är mellan 15 och 17 år gamla.

Minskning av misshandel bland ungdomar

Resultaten visar att misshandel bland ungdomar, mätt både i utsatthet och delaktighet, har varit mindre vanligt under 10-talet än under 00-talet. Förekomsten av misshandel bland ungdomar ökade under andra halvan av 10-talet, men har åter blivit mindre vanligt de senaste åren. Nivån hittills under 20-talet är trots den tidigare ökningen fortfarande lägre än under 00-talet. När det gäller allvarlig misshandel stämmer utvecklingen i stort sett överens med utvecklingen av misshandel bland ungdomar totalt. Det är fler pojkar än flickor som utsätts för och begår misshandel. Nedgången är dock starkare bland pojkar än bland flickor.

Misshandel riktas ofta mot andra ungdomar

Misshandelsbrott som 15–17-åringar är misstänkta för kännetecknas av att misshandeln till övervägande del inte är grov, att offret oftast är en pojke eller en man och att gärningspersonen och offret vanligtvis är bekanta med varandra. Brottplatsen fördelar sig relativt jämnt mellan inomhus och utomhus. Hälften av misstankarna om misshandel med en 15–17-åring som misstänkt rör misshandel mellan ungdomar, det vill säga där misshandeln misstänkts ha begåtts av en 15–17-åring mot en annan ungdom i samma ålder. Könsupplade resultat visar att misshandeln huvudsakligen riktas mot en person av det egna könet. Grov misshandel är dubbelt så vanligt bland misstänkta pojkar jämfört med misstänkta flickor. Däremot är gärningspersonen och offret oftare bekanta med varandra när flickor misstänks för misshandel än när pojkar misstänks.

Utsatta ungdomar skiljer sig inte mycket från andra ungdomar

Data från NTU och NTU uppföljningsintervjuer visar att den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland ungdomar som utsätts för misshandel mer eller mindre liknar den för ungdomar i befolkningen generellt sett. Det gäller särskilt om de utsatta ungdomarna har svensk eller utländsk bakgrund och i vilken kommuntyp de bor. De skillnader som

¹ Data från ordinarie NTU används för att undersöka utsatthet för misshandel bland 15–17-åringar oavsett gärningspersonens ålder medan data från NTU uppföljningsintervjuer används för att specifikt undersöka utsatthet för misshandel bland 15–17-åringar där gärningspersonen uppgetts vara jämnårig.

förekommer handlar om en svag överrepresentation av pojkar bland de utsatta och en övervikt av utsatta ungdomar som kommer från hushåll med låg disponibel inkomst. När utsattheten avgränsas till misshandel mellan ungdomar försvinner dock pojkarnas överrepresentation och utsattheten fördelas mer jämnt mellan könen. Könsupplade resultat visar att utsatta pojkar i högre grad än utsatta flickor bor i storstäder och storstadsnära kommuner, medan utsatta flickor i större utsträckning än utsatta pojkar bor i större städer och kommuner nära större stad. Vidare är den disponibla hushållsinkomsten lägre bland utsatta flickor än bland utsatta pojkar.

Fler pojkar, ungdomar med utländsk bakgrund och låg utbildningsnivå i hushållet bland de misstänkta

När det gäller de misstänkta bakgrund finns en tydlig överrepresentation av pojkar, ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar som bor i hushåll med som högst gymnasial utbildningsnivå, jämfört med ungdomar i normalbefolkningen. Dessutom är medianinkomsten i hushåll där misstänkta ungdomar bor ännu lägre än den där utsatta ungdomar bor. De könsskillnader bland misstänkta ungdomar som framkommer handlar om en något större andel utrikesfödda bland pojkar jämfört med flickor och en lägre hushållsinkomst bland flickor jämfört med pojkar.

1 Inledning

Misshandel bland ungdomar är ett utbrett och allvarligt problem. Enligt Skolundersökningen om brott (SUB) 2021 har nästan var femte elev i årskurs 9 blivit utsatt för misshandel under tolv månader tillbaka (Brå 2022). De senaste åren har flera fall av våldsbrott uppmärksammats i media där ungdomar misshandlar andra ungdomar i samma ålder (t.ex. Expressen 2019, Dagens Nyheter 2024, SVT 2020). En del av brotten är grova och innehåller inslag av förnedring där händelserna filmas och sprids på sociala medier. Utsatthet för misshandel kan få omfattande och långvariga konsekvenser för de drabbade (Finkelhor m.fl. 2013, Holt m.fl. 2015, Turner m.fl. 2012). Även för ungdomar som utsätter andra för misshandel kan sådant brottsligt beteende ge betydande mentala och psykosociala problem (t.ex. Sigurdson m.fl. 2015). Att som pojke 15–17 år tidigt bli lagförd för grov misshandel är också förknippat med en större risk för fortsatt brottslighet (Brå 2021a). Det är därför angeläget att studera misshandel bland ungdomar mer ingående, både hur förekomsten av misshandel har utvecklats, vad misshandelsbrotten kännetecknas av, vilka ungdomar som utsätts för misshandel och vilka ungdomar som begår misshandel.

Tidigare studier om utvecklingen av misshandelsbrott

Det finns några studier som genererat viss kunskap om utvecklingen av misshandelsbrott bland ungdomar i Sverige. En studie om lagföringsutvecklingen i olika demografiska och socioekonomiska grupper visar att det har skett en kraftig minskning av lagförda våldsbrott mellan 2010 och 2017 bland pojkar och flickor 15–17 år (Bäckman m.fl. 2020). En annan studie som baseras på data från SUB visar en nedgång i den självdeklarerade delaktigheten i våldsbrott mellan 1999 och 2017 bland ungdomar, och att nedgången har ett starkt samband med förändrade sociala band, attityder till brott och rutinaktivitetsmönster² (Svensson och Oberwittler 2021). Samma SUB-data har använts av Vasiljevic m.fl. (2020) för att undersöka trenden i självdeklarerad brottslighet, däribland våldsbrott, bland ungdomar utifrån migrationsbakgrund. Studien visar att nedgången i självdeklarerad brottslighet är starkast bland utrikesfödda ungdomar. Sivertsson (2022) slog ihop data från Stockholmsenkäten och kriminalstatistiken för att undersöka utvecklingen av våldsbrottslighet mellan 2002 och 2020 bland pojkar 15–18 år i Stockholm. Studien fann att de allra flesta tonårpojkar inte begår något våldsbrott överhuvudtaget, och att den andelen har ökat under studieperioden, medan en liten grupp av tonårpojkar står för en allt större andel av det samlade ungdomsvåldet. Hur misshandel bland ungdomar sett till hela landet har utvecklats efter 2017 finns det dock inga aktuella studier om.

² Enligt rutinaktivitetsteorin uppstår brott om tre förutsättningar infinner sig: 1) en eller flera motiverade gärningsmän; 2) ett eftertraktansvärt objekt; 3) avsaknad av kapabla väktare (Cohen och Felson 1979). De ändringar som har framförts vad det gäller ungdomars förändrade rutinaktiviteter handlar bland annat om minskad alkoholkonsumtion och mer tid som spenderas online.

Brå har inte tidigare specifikt studerat utvecklingen av misshandelsbrott bland ungdomar, men har undersökt närliggande brott såsom rån bland ungdomar (Brå 2021b). Studien visar att antalet anmälda rån mot personer under 18 år och den självrapporterade utsattheten för rån bland ungdomar ökade markant under andra hälften av 2010-talet. Rapportens resultat indikerar också att det förekommer mer våld vid rån jämfört med tidigare studier, vilket även det motiverar att undersöka om ungdomar generellt har blivit mer våldsamma och i vilken utsträckning ungdomar utsätts för misshandel av andra ungdomar. En nyligen publicerad studie av Brå visar att åtminstone det grova våldet i skolan inte tycks ha ökat under de senaste 15 åren (Brå 2024).

Mer fokus på flickors våldsbrottslighet

Även flickors våldsbrott synliggörs mer nuförtiden. Till exempel identifieras flickor som utövar våld och misshandlar andra flickor som ett nytt problemområde i en kartlägningsstudie av orosanmälningar om barn som far illa (Socialstyrelsen 2022). Vidare visar ovan studie om rån bland ungdomar att andelen misstänkta flickor har fördubblats mellan 2015 och 2019 och att det i många av rånerna förekommer misshandel (Brå 2021b). Dessa tendenser understryker vikten av att undersöka på vilket sätt flickor och pojkar liknar och skiljer sig vad det gäller sin delaktighet i och utsatthet för misshandel.

Det saknas studier om misshandel *mellan* ungdomar

Till vår kännedom finns det inga svenska studier om misshandelsbrott *mellan* ungdomar, det vill säga där brottet begås av en ungdom mot en annan ungdom. Ambitionen i den här kortanalysen är att särskilt belysa misshandel där både förövaren och den utsatta tillhör gruppen ungdomar, ett förfarande som är möjligt för några av de inkluderade datakällorna, men inte för alla. Därför används i den här rapporten det bredare begreppet misshandel *bland* ungdomar. I de fall där det går att urskilja händelser där båda parter tillhör ungdomsgruppen redovisas resultaten som misshandel *mellan* ungdomar.

Det saknas en helhetsbild av misshandel *bland* ungdomar

Data om misshandel *bland* ungdomar finns redan publicerade på olika ställen, exempelvis i statistik över polisanmälda brott och över misstänkta personer samt i olika enkätundersökningar som SUB och NTU. Det saknas dock studier som ger en helhetsbild av hur misshandelsbrott *bland* ungdomar har utvecklats, vad som kännetecknar brotten³, vilka ungdomar det är som begår misshandel och vilka som utsätts för det. Den här kortanalysen avser att fylla kunskapsluckan genom att analysera och sammanväga statistik om misshandelsbrott *bland* ungdomar som finns i olika datakällor.

³ Kännetecknen för misshandelsbrott avser enbart den information som framkommer av brottskoderna, dvs. ålder och kön på offret, brottets allvarlighetsgrad, om brottet skett inomhus eller utomhus, samt relation mellan gärningsperson och brottsoffer. Begränsningen i datakällan gör att andra kännetecknen för misshandel, t.ex. om hur misshandeln gått till eller om det förekommer förnedringsinslag, inte undersöks i den här kortanalysen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med kortanalysen är att ge en deskriptiv helhetsbild av misshandelsbrott bland ungdomar utifrån befintliga datakällor. Kortanalysens syfte besvaras genom följande frågeställningar:

- Vad visar kriminalstatistiken och enkätstudier om hur utsatthet för och delaktighet i misshandelsbrott bland ungdomar har utvecklats under 2000-talet?
- Hur kännetecknas misshandelsbrott bland ungdomar utifrån den utsattas kön och ålder, brottets allvarlighetsgrad, om brottet skett inomhus eller utomhus, samt relation mellan gärningsperson och brottsoffer?
- Vilken demografisk och socioekonomisk bakgrund har ungdomar som utsätts för, respektive misstänks för, misshandelsbrott?
- Finns det könsskillnader när det gäller utvecklingen av utsatthet för och delaktighet i misshandelsbrott bland ungdomar, misshandelsbrottens kännetecken samt gärningspersoners och utsattas bakgrund?

2 Metod

För att besvara kortanalysens frågeställningar används befintlig statistik från enkätundersökningar, patientregistret och kriminalstatistiken samt mikrodata från olika register och enkäter. Vilka datakällor det är, vilket datamaterial som ingår, vilken studiepopulation som undersöks, tillvägagångssättet och begränsningar som finns beskrivs i det här kapitlet.

2.1 Definition av ungdomar

I den här kortanalysen anses ungdomar vara mellan 15 och 17 år gamla, vilket främst beror på befintliga åldersindelningar i datakällorna som ligger till grund för analyserna. I SUB och Stockholmsenkäten undersöks den självrapporterade utsattheten för brott och delaktighet i brott bland elever i årskurs 9 under de senaste tolv månaderna, vilket innebär att de flesta eleverna som deltar i dessa två undersökningar är 14 eller 15 år gamla under tiden som deras svar avser. Stockholmsenkäten besvaras också av gymnasieelever i årskurs 2, vilket möjliggör en undersökning av utsattheten och delaktigheten i brott bland lite äldre ungdomar, det vill säga de som är 16 eller 17 år gamla vid tiden som deras svar avser. Datainsamlingen till NTU pågår efter årsskiftet i ungefär fyra månader och riktar sig till personer som under undersökningsåret fyller mellan 16 och 84 år. Det betyder att även 15-åringar har möjlighet att besvara enkäten. Ingen av dessa tre undersökningar riktar sig till ungdomar under 15 år. Slutligen talar också de befintliga åldersindelningarna i kriminalstatistiken (t.ex. misshandel mot barn 15–17 år) för att undersöka ungdomar i åldersgruppen 15 till 17 år.

Kortanalysen undersöker misshandelsbrott bland ungdomar utifrån tre populationer: 1) ungdomar som begår misshandelsbrott, oavsett den utsattas ålder; 2) ungdomar som utsätts för misshandelsbrott, oavsett förövarens ålder; 3) ungdomar som begår misshandelsbrott mot ungdomar. Den här uppdelningen av ungdomar är nödvändig eftersom det i många enkätundersökningar ofta bara finns uppgifter om den ena partens ålder, till exempel ungdomar som gärningspersoner eller ungdomar som offer för misshandel. Enbart misstankestatistiken och NTU uppföljningsintervjuer innehåller uppgifter om både den utsattas och förövarens ålder⁴ för att kunna undersöka misshandelsbrott *mellan* ungdomar.

⁴ I NTU uppföljningsintervjuer är det den *uppskattade* åldern på gärningspersonen.

2.2 Datakällor och tillvägagångssätt

Utvecklingen av misshandelsbrott

Utvecklingen av misshandelsbrott bland ungdomar undersöks i första hand med hjälp av publicerade data från enkätundersökningarna NTU⁵, SUB och Stockholmsenkäten. NTU och SUB är nationella undersökningar, Stockholmsenkäten är avgränsad till elever i Stockholms stad. För en detaljerad beskrivning av enkäternas population, periodicitet och frågeformuleringarna vad det gäller misshandelsbrott se bilaga 1. Enkätundersökningarnas resultat kompletteras med statistik över a) slutenvård från Socialstyrelsens patientregister, b) anmälda brott och c) misstänkta personer. För samtliga datakällor gäller att statistik redovisas så långt tillbaka under 2000-talet som det är möjligt. Det innebär att uppgifter används från NTU 2007–2023, SUB 2001–2021 och Stockholmsenkäten 2002–2022. När det gäller patientregistret används perioden 2001–2022 och för kriminalstatistiken används 2008–2023.⁶

Enkätundersökningarna som ingår i den här kortanalysen skiljer sig beroende på när på året datainsamlingen sker och vilken referensperiod som enkätfrågorna avser. Det påverkar om den publicerade statistiken avser resultat som gäller för ett komplett kalenderår eller om den beskriver en 12-månadersperiod som kan löpa över ett årsskifte. För att ändå kunna jämföra utvecklingen av misshandelsbrott år för år har det utgått från några premisser, respektive gjorts några antaganden, som sammanfattas i tabell 1.

Tabell 1. Enkätundersökningars datainsamlingsperioder, referensperioder, undersökningsperioder samt redovisningsperioder som används i rapporten.

Källa	Datainsamlings-period	Referens-period	Referens-period (antas avse(r))	Undersöknings-perioden	Redovisas i rapporten under
NTU	Vanligtvis mellan januari och april	Utsatthet "under förra året"	Avser året som föregår datainsamlingen	NTU 2007–2023	2006–2022
SUB	Främst i slutet på året, t.ex. genomfördes SUB 2021 oktober 2021-januari 2022	Utsatthet eller delaktighet "under de senaste 12 månaderna"	Antas avse året då datainsamlingen påbörjas	SUB 2001–2021	2001–2021
Stockholmsenkäten	Påbörjas efter sportlovet (februari)	Utsatthet eller delaktighet "under de senaste 12 månaderna"	Antas avse året som föregår datainsamlingen	Stockholmsenkäten 2002–2022	2001–2021

⁵ För att beskriva utvecklingen av misshandel bland ungdomar enligt NTU används i den här kortanalysen de publicerade resultaten för åldersgruppen 16–19 år, vilket avser utsatthet när de var 15–18 år gamla. För att beskriva de utsattas bakgrund görs i datauttaget en begränsning till personer 16–18 år, vilket avser utsatthet när de var 15–17 år gamla (se längre ned).

⁶ Anledningen till att inte undersöka tidigare år i kriminalstatistiken är att det först från och med år 2008 är möjligt att särredovisa anmäld misshandel mot barn 15–17 år. Tidigare fanns uppdelningar av misshandel mot barn 0–6 år, mot barn 7–14 år, mot kvinna och mot man.

Demografisk och socioekonomisk bakgrund bland utsatta

De utsattas demografiska och socioekonomiska bakgrund analyseras med hjälp av mikrodata från NTU där åren 2019 till 2023 slås ihop och från NTU uppföljningsintervjuer för samma period. Studiepopulationen i båda dataseten avgränsas till personer 16–18 år för att fånga utsattheten bland ungdomar när de var 15–17 år gamla eftersom referensåret för utsattheten är föregående kalenderår.⁷ Uppgifter från NTU används för att beskriva bakgrunden bland ungdomar som utsätts för misshandel, oavsett gärningspersonens ålder. NTU uppföljningsintervjuer analyseras för att beskriva bakgrunden bland ungdomar som utsätts av annan ungdom. Datamaterialet består av ett dataset om 1 759 personer 16–18 år som i NTU 2019–2023 uppgett att de utsatts för misshandel, och ett dataset om 192 individer 16–18 år som i NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023 uppgett att de utsatts för misshandel av en person 15–17 år.⁸ Observera att NTU uppföljningsintervjuer görs med ett urval av personer som i NTU uppgett att de utsatts för brott, vilket förklarar att antalet respondenter i NTU uppföljningsintervjuer är lägre än i NTU. De demografiska faktorerna inkluderar den utsattas juridiska kön, svensk eller utländsk bakgrund⁹ och boendeort¹⁰. Socioekonomin mäts genom hushållets disponibla inkomst.

Demografisk och socioekonomisk bakgrund bland misstänkta

För att beskriva gärningspersoners demografiska och socioekonomiska bakgrund används mikrodata från misstankeregistret, vilka kompletteras med registerdata från SCB. Uttaget från misstankeregistret innehåller 24 486 beslut om misstankar (minst skäligen misstänkt) där brottet är misshandel¹¹ samt där beslutet om misstanken är under tidsperioden 2018 t.o.m. 2022 och där den misstänkte personen var 15, 16 eller 17 år vid det misstänkta brottet.¹² I datamaterialet ingår 15 795 individer. Det är vanligast med en misstanke om misshandelsbrott per person, men det

⁷ Till skillnad från frågeställningen om utvecklingen av utsatthet för misshandel, där det används NTU:s publicerade resultat med den fasta ålderskategorin 16–19 år, är det för frågeställningen om de utsattas bakgrund möjligt att i datauttaget för NTU avgränsa de utsattas ålder till 16–18 år (avser utsatthet när de var 15–17 år gamla).

⁸ I NTU uppföljningsintervjuer uppskattar den utsatta åldern på gärningspersonen genom att ange gärningspersonens ålder i antal år eller dess ungefärliga ålder som ett åldersspann. I den här kortanalysen används enbart svar där den utsatta kunde ringa in gärningspersonens ålder till att vara 15, 16 eller 17 år. Svar där den utsatta angav åldersspannet "17 år eller yngre" exkluderades eftersom det inte går att utesluta att gärningspersonen var yngre än 15 år. Det innebär att en del ungdomar som misshandlades av annan ungdom kan ha missats i analyserna.

⁹ Svensk bakgrund avser kategorierna "svenskfödda med två svenskfödda föräldrar" och "svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder". Utländsk bakgrund avser kategorierna "svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar" och "utrikesfödda".

¹⁰ Boendeort baseras på Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) kommungruppsindelning från 2017. Boendeort delas upp i tre grupper: 1) storstäder/storstadsnära kommuner, 2) större städer/kommuner nära större stad och 3) mindre städer/tätorter/landsbygdskommuner.

¹¹ Misshandel med dödlig utgång (brottskoderna 0310, 0311, 0312 och 0313) ingick inte i datauttaget.

¹² Det innebär att det är möjligt att den misstänkta misshandeln kan ha skett tidigare än 2018 och att individen som studeras är äldre än 17 år när beslutet om misstanken har tagits.

förekommer även 15–17-åringar som har samlat på sig betydligt fler misstankar (tabell 2).

Tabell 2. Antal misstankar bland 15–17-åringar som misstänkts för misshandel mellan 2018 och 2022, totalt och uppdelade efter kön.

Antal misstankar	Samtliga misstänkta	Misstänkta pojkar	Misstänkta flickor
	15–17 år N = 15 795	15–17 år N = 12 165	15–17 år N = 3 630
Genomsnitt	1,6	1,6	1,5
Minimum	1	1	1
Maximum	18	17	18

Gärningspersonernas demografiska bakgrund undersöks utifrån den misstänktes juridiska kön, svensk eller utländsk bakgrund och boendeort. Socioekonomin mäts som den högsta utbildningsnivån som någon av hushållets medlemmar innehar och genom hushållets disponibla inkomst. Eftersom misstankeregistret av dessa variabler enbart innehåller uppgifter om den misstänktes kön kopplas uppgifter på från andra register. Dessa är registret över totalbefolkningen, flergenerationsregistret och Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Som nämnts tidigare (tabell 2) förekommer en del misstänkta som misstänkt fler än en gång under referensperioden. Analyserna om gärningspersoners bakgrund har därför utgått från det året när gärningspersonen för första gången varit misstänkt för misshandel och där hen var 15–17 år gammal vid det misstänkta brottet. Det gäller för samtliga bakgrundsvariabler förutom hushållets disponibla inkomst, vilken istället baseras på uppgifter året *innan* personen varit misstänkt första gången.

Misshandelsbrottens kännetecken

Datauttaget från misstankeregistret används också för att undersöka misshandelsbrottens kännetecken. Brottskoderna analyseras för att beskriva misstankarna vad det gäller den utsattas kön och ålder, brottets allvarlighetsgrad (misshandel/grov misshandel), var brottet skett (inomhus/utomhus) och vilken relation gärningsperson och brottsoffer hade (bekant/obekant).

I den här kortanalysen genomförs uteslutande deskriptiva statistiska analyser.

2.3 Begränsningar

Ungdomar yngre än 15 år och äldre än 17 år ingår inte i studien

Ungdomar är en svårdefinierad grupp. Förutom att ungdomsåren beskrivs som perioden mellan barndomen och vuxenlivet saknas det en etablerad definition av vilka åldrar som ingår.¹³ Den här bristen på en vedertagen definition av ungdomar samt att dataunderlaget ofta styr vilka ungdomar som undersöks är några anledningar till att åldersspannet varierar mellan

¹³ Även Nationalencyklopedin (2024) anger två olika åldersspann för att vara ungdom, det vill säga 1) mellan ca 15 och 30 år och 2) de övre tonåren eller tidig 20-årsålder.

olika undersökningar. I studier som baseras på kriminalstatistiken används vanligtvis 15 år som nedre gräns eftersom det är vid den här åldern som barn blir straffmyndiga. Vid bruk av enkätdata som exempelvis SUB kan även något yngre ungdomar, t.ex. 14-åringar, inkluderas. Likaså finns variationer i den övre åldersgränsen för ungdomar, framförallt om man räknar in unga vuxna (t.ex. Estrada 1999). I den här kortanalysen studeras ungdomar som är mellan 15 och 17 år gamla. Det hade varit önskvärt att även inkludera ungdomar under 15 år i analyserna, t.ex. 11–14-åringar, eftersom misshandel också begås i yngre tonåren. Men de flesta enkätundersökningarna som ingår i analysen vänder sig inte till den här gruppen. Vidare tillåter de befintliga åldersindelningarna i kriminalstatistiken¹⁴ inte en inkludering av ungdomar i yngre tonåren utan att man får med barn som inte tillhör ungdomsgruppen.

Enkätundersökningar kompletteras med slutenvårdsdata och kriminalstatistik

För att undersöka utvecklingen av misshandelsbrott bland ungdomar används i första hand enkätundersökningar, vilka kompletteras med statistik om slutenvård, anmälda brott och misstänkta personer. Att fokuset läggs på enkätundersökningar beror på att data från självrapporteringsstudier anses kunna ge en mer tillförlitlig bild av utvecklingen av utsatthet för, respektive delaktighet i, misshandel än vad slutenvårdsdata och kriminalstatistiken gör. Den senare beskriver snarare rättsväsendets hantering av misshandelsbrott och påverkas av sådant som exempelvis mörkertal och anmälningsbenägenhet. Slutenvårdsdata i sin tur påverkas av vilka diagnoser och vårdtillfällen som rapporteras in.¹⁵ Eftersom kortanalysen ämnar ge en heltäckande bild av misshandelsbrottens utveckling bland ungdomar utgör patientregistret och kriminalstatistiken ändå en värdefull datakälla för att jämföra de tendenser som framkommer i olika enkätundersökningar.

Inga jämförelser av nivåer i utsatthet och delaktighet

I den här kortanalysen används tre olika enkätundersökningar (NTU, SUB och Stockholmsenkäten) för att studera utvecklingen av misshandel bland ungdomar. Det finns en del skillnader mellan dessa enkäter vad det gäller vilka grupper som undersöks och hur enkäterna mäter misshandel (se bilaga 1), vilket kan bidra till eventuella nivåskillnader i utsatthet och delaktighet. Exempelvis är nivåerna av utsatthet för misshandel i Stockholmsenkäten betydligt lägre än i SUB och NTU (se figur 1 i resultatdelen), vilket kan bero på att Stockholmsenkäten frågar om man varit med om att ha blivit misshandlad (vilket kan vara svårt för elever att avgöra), medan NTU och SUB använder mer beskrivande frågor om någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du fick ont. På grund av sådana metodskillnader är det vanskligt att jämföra nivåerna i utsatthet för och delaktighet i misshandel mellan olika

¹⁴ Kriminalstatistiken redovisar misshandel mot barn 0–6 år, 7–14 år, 15–17 år, mot vuxen.

¹⁵ Socialstyrelsen uppger på sin hemsida att under vissa år har några landsting haft en bristfällig rapportering om yttre orsaker till skador och förgiftningar.

undersökningar. Istället undersöks här om misshandel bland ungdomar som mäts i de olika källorna följer samma mönster.

Utsattas och misstänkta bakgrund studeras som tvärsnitt

Den här kortanalysen undersöker ungdomars demografiska och socioekonomiska bakgrund bland utsatta och misstänkta för misshandel baserat på mikrodata från NTU 2019–2023, NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023 och misstänkeregister 2018–2022. Analyserna på ungdomars bakgrund görs som ett tvärsnitt. Det ligger utanför kortanalysen att undersöka eventuella förändringar i deras bakgrund över tid.

Misshandelsbrottens kännetecken beskrivs utifrån brottskoder

Vad det gäller misshandelsbrottens kännetecken begränsas analyserna till de uppgifter som finns i brottskoderna. Det innebär att andra kännetecken, till exempel hur misshandeln inleddes eller om det förekom inslag av förnedring, inte undersöks här. För sådana analyser behövs andra datakällor som exempelvis förundersökningsprotokoll, vilket även det ligger utanför ramen för den här kortanalysen.

3 Resultat

Resultatkapitlet är uppbyggt i fyra delar. Den första delen beskriver utvecklingen av ungdomars utsatthet för och delaktighet i misshandel baserat på resultat från olika enkätundersökningar, slutenvårdsdata och den registrerade brottsligheten. I andra delen redogörs för misshandelsbrottens kännetecken utifrån uppgifter från misstankeregistret. I den tredje och fjärde delen redovisas den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland utsatta, respektive förövarna av misshandel.

3.1 Utvecklingen av misshandel bland ungdomar

Inledningsvis beskrivs i det här avsnittet hur den självrapporterade utsattheten för och delaktigheten i misshandel bland ungdomar har utvecklats sedan början på 2000-talet. Därefter följer en redovisning för hur patienttal i slutenvård för misshandel, polisanmälningar och misstankar om misshandelsbrott bland ungdomar har utvecklats under 2000-talet. Avsnittet avslutas med en helhetsbedömning om vilka trender i misshandelsbrott bland ungdomar som framkommer utifrån dessa datakällor.

3.1.1 Misshandel bland ungdomar enligt enkätundersökningar

3.1.1.1 Självrapporterad utsatthet

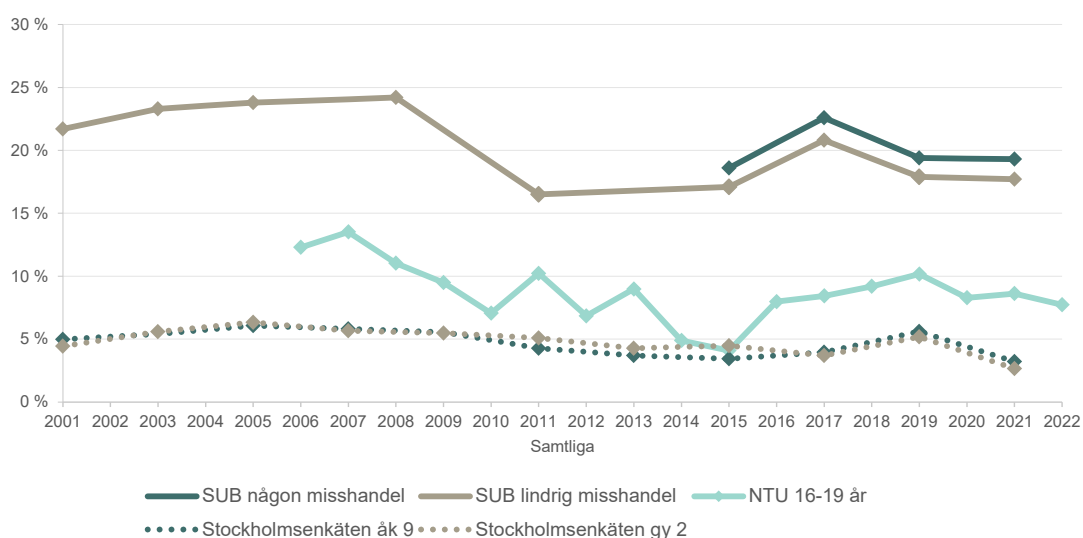
Figur 1 visar utvecklingen av andelen ungdomar som i olika undersökningar uppger att de blivit utsatta för misshandel. Enligt SUB ökade andelen ungdomar som utsatts för lindrig misshandel mellan 2001 och 2008 från knappt 22 procent till cirka 24 procent för att sedan drastiskt falla under första hälften av 2010-talet till cirka 17 procent. Efter en ökning 2017 har andelen utsatta ungdomar under 2019 och 2021 sjunkit igen till de tidigare lägre nivåerna.¹⁶ Minskningen av andelen utsatta ungdomar under mitten av 2010-talet syns också i NTU för åldersgruppen 16–19 år. Andelen ungdomar som enligt NTU varit utsatta för någon form av misshandel minskade tydligt under perioden 2007–2015 från ungefär 14 procent till sin hittills lägsta nivå på drygt 4 procent. Sedan ökade andelen under slutet av 10-talet för att återigen minska i början av nuvarande decenniet. För SUB finns publicerad statistik om *någon* form av misshandel som ett sammantaget mått på utsatthet sedan 2015.¹⁷ Enligt SUB har andelen ungdomar utsatta för misshandel ökat mellan 2015 och 2017 för att sedan minska igen i de senaste två mätningarna. Av Stockholmsenkäten framgår att andelen ungdomar i

¹⁶ Observera att covid-19-pandemin och de restriktioner som rådde i samhället under åren 2020–2022 kan ha påverkat resultaten för dessa år. Vi gör dock bedömningen att trenden med minskad utsatthet för misshandel, men även delaktighet i misshandel (se nästa avsnitt), inleddes redan innan pandemin och att den fortsatta minskningen under början av 20-talet därför inte bör anses som ett direkt resultat av pandemin.

¹⁷ Sedan 2015 redovisas i SUB utöver utsatthet för lindrig misshandel och utsatthet för allvarlig misshandel ett sammantaget mått på utsatthet för misshandel. Innandess gjordes enbart separata redovisningar för lindrig misshandel, respektive för allvarlig misshandel.

Stockholm som utsatts för misshandel har ökat mellan 2001 och 2005. Sedan minskade andelen successivt under en tio-årsperiod till sin dåvarande lägsta nivå 2015 för elever i årskurs 9, och 2017 för gymnasieelever. Efter en kortvarig uppgång i slutet av 2010-talet har andelen utsatta ungdomar i Stockholm minskat tydligt i den senaste mätningen, vilket även representerar den lägsta nivån av utsatthet under hela den studerade perioden. Sammantaget visar SUB, NTU och Stockholmsenkäten på liknande mönster vad det gäller ungdomars utsatthet för misshandel, det vill säga en minskning under 2010-talet jämfört med 2000-talet följt av en ökning i slutet av 2010-talet för att sedan minska igen i de senaste mätningarna.

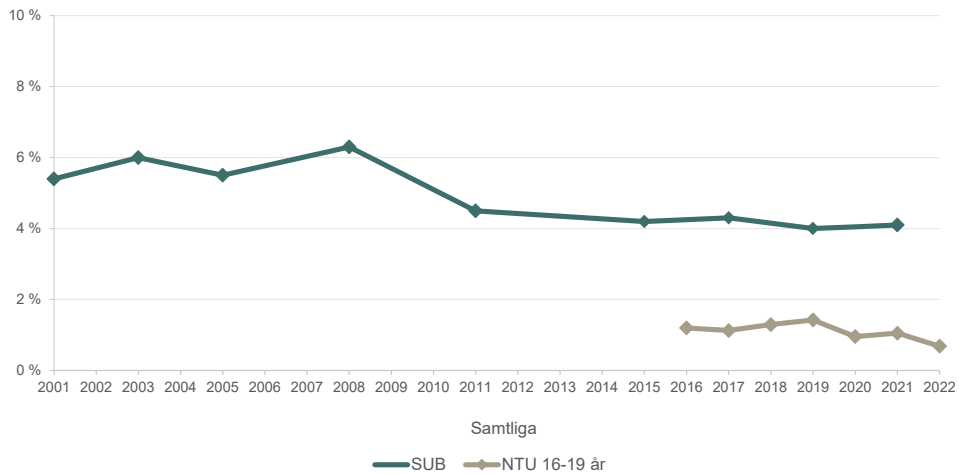
Figur 1. Andel ungdomar som uppger att de utsatts för misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning. Resultaten från NTU 2007–2017 (avser utsatthet 2006–2016) är omräknade, eftersom undersökningen då genomfördes med en annan metod. För mer information, se Brå (2019b). Innan 2015 redovisades i SUB inget sammantaget mått på utsatthet för misshandel, utan utsatthet redovisades separat för lindrig misshandel, respektive allvarlig misshandel.

Vad det gäller allvarlig misshandel framkommer att andelen ungdomar som i SUB uppger att de utsattes för former av misshandel som krävde sjukvård varit högre under 00-talet än under 10-talet (figur 2). NTU:s mätningar visar att andelen ungdomar som utsatts för allvarlig misshandel har varit relativt stabil mellan 2016 och 2019. Sedan dess sjunker denna andel och har uppmätts till den hittills lägsta nivån i den senaste mätningen.

Figur 2. Andel ungdomar som uppger att de utsatts för allvarlig misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

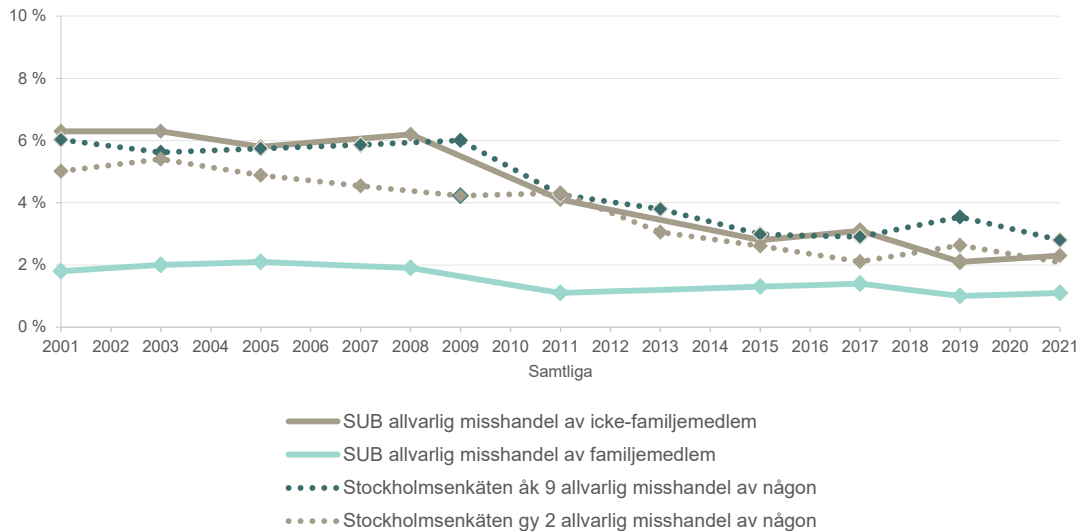
Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning.

3.1.1.2 *Självdeklarerad delaktighet*

Även när det handlar om ungdomars utövande av misshandel framkommer det en minskning under andra decenniet av 2000-talet jämfört med första decenniet (figur 3). Det gäller särskilt de grövre formerna av misshandel som kräver sjukvård, enligt både SUB och Stockholmsenkäten, där andelen bland ungdomar ligger under 5 procent vid de senaste mättillfällena. Vad det gäller delaktighet i lindrig misshandel, som alltså inte kräver sjukvård, och som mäts i SUB sedan 2015 har andelen ungdomar legat relativt stabilt runt 23 procent med undantag för en högre andel år 2017.¹⁸

¹⁸ Andelen elever som i SUB uppgav att de var delaktiga i lindrig misshandel var 22,8 % (SUB 2015), 25,7 % (SUB 2017), 22,7 % (SUB 2019) och 23,2 % (SUB 2021) (Brå 2022).

Figur 3. Andel ungdomar som uppger att de varit delaktiga i allvarlig misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2021. Året avser året för delaktighet.

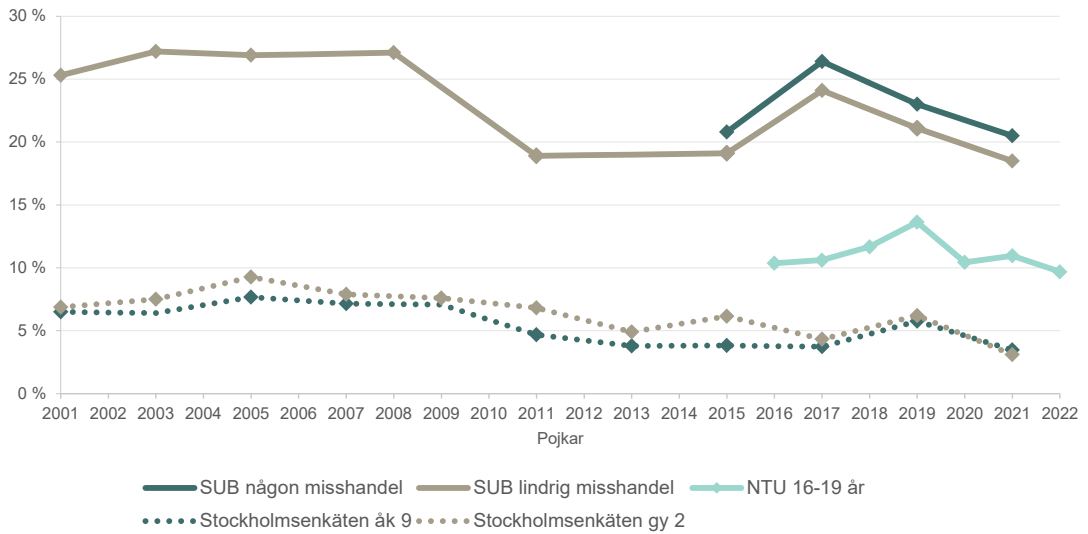
Markörer anger de åren där det finns data om delaktighet i misshandel från respektive undersökning.

3.1.2 Misshandel bland pojkar enligt enkätundersökningar

3.1.2.1 Självrapporterad utsatthet

När det gäller pojkars utsatthet för misshandel framkommer det av figur 4 att andelen pojkar som i SUB uppger att de utsatts för lindrig misshandel har legat relativt stabilt på ungefär 27 procent mellan 2003 och 2008. Den här andelen sjönk kraftigt till under 20 procent åren 2011 och 2015. Efter en ökning 2017 har andelen sjunkit igen till tidigare lägre nivåer. Minskningen i andelen utsatta ungdomar från 2000-talet till 2010-talet syns också i Stockholmsenkäten där andelen pojkar som utsatts för någon form av misshandel nästan halverats under 10-talet jämfört med 00-talet. Det gäller både elever i årskurs 9 och gymnasieelever. Efter en kortvarig uppgång år 2019 har andelen utsatta pojkar nått sin hittills lägsta nivå i den senaste mätningen med drygt 3 procent bland båda elevgrupper. Över samtliga mätningar har andelen utsatta varit något högre bland gymnasieelever än bland högstadieelever. Data från NTU visar att andelen pojkar som utsatts för någon form av misshandel har ökat mellan 2016 och 2019, och har sedan dess minskat igen för att nu ligga på sin hittills lägsta nivå år 2022 med strax under 10 procent. När det gäller pojkars utsatthet för någon form av misshandel enligt SUB inleddes den initiala uppgången och efterföljande nedgången i andelen utsatta pojkar något år tidigare än de som uppvisades i NTU.

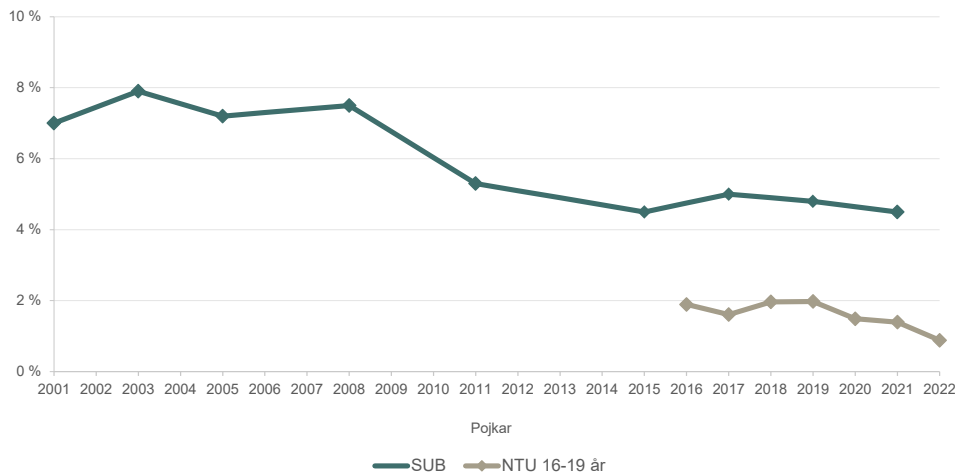
Figur 4. Andel pojkar som uppger att de utsatts för misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning. Innan 2015 redovisades i SUB inget sammantaget mått på utsatthet för misshandel, utan utsatthet redovisades enbart separat för lindrig misshandel respektive allvarlig misshandel.

Även pojkars utsatthet för allvarlig misshandel har minskat betydligt mellan första och andra decenniet av 00-talet från ungefär 7–8 procent till runt 5 procent, utifrån SUB (figur 5). Resultat från NTU visar att andelen utsatta pojkar varit relativt stabil mellan 2016 och 2019. Sedan dess har andelen utsatta pojkar minskat tydligt. I den senaste mätningen uppvisades den hittills lägsta nivån på mindre än 1 procent.

Figur 5. Andel pojkar som uppger att de utsatts för allvarlig misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

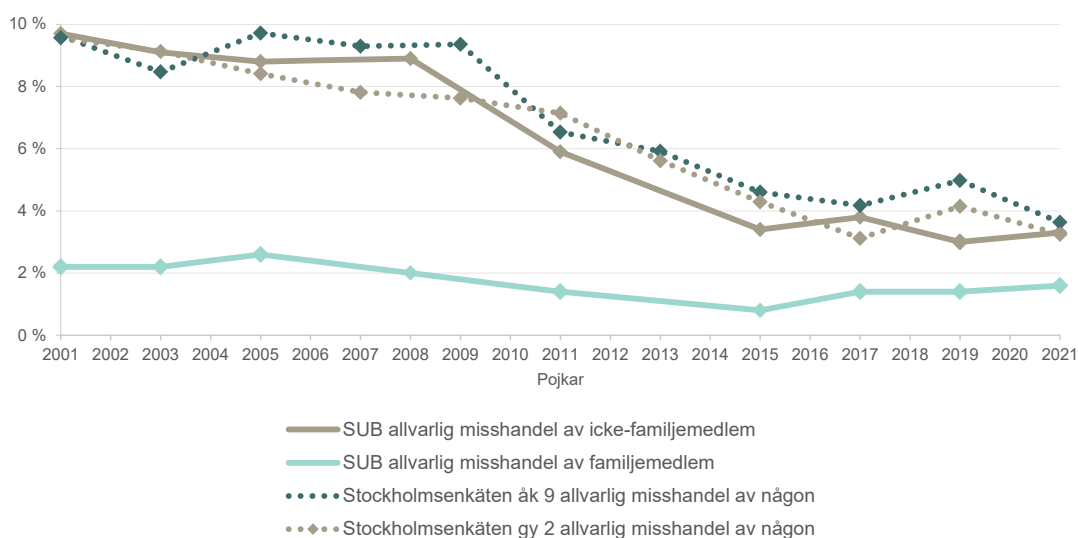
Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning. Utsattheten för allvarlig misshandel enligt NTU kan av metodologiska anledningar inte jämföras med åren före metodbytet, vilket gör att resultaten enbart finns redovisade från och med 2016.

3.1.2.2 Självdeklarerad delaktighet

Figur 6 visar att pojkars utövande av allvarlig misshandel har sjunkit drastiskt under undersökningsåren, enligt Stockholmsenkäten och SUB

(det senare när det gäller allvarlig misshandel av icke-familjemedlem). Medan det under 00-talet var runt var tionde pojke som misshandlat någon så allvarligt att sjukvård behövdes minskade andelen pojkar under 10-talet kontinuerligt till nuvarande nivåer på drygt 3 procent. När det gäller allvarlig misshandel av familjemedlem, vilken mäts i SUB, stannade minskningen av andelen pojkar dock av år 2015. Sedan dess har andelen pojkar som allvarligt misshandlat en familjemedlem ökat igen och har varit dubbel så hög i den senaste mätningen jämfört med 2015. Pojkars utövande av lindrig misshandel som inte kräver sjukvård har minskat från cirka 30 procent år 2017 till runt 25 procent år 2021.¹⁹

Figur 6. Andel pojkar som uppger att de varit delaktiga i allvarlig misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2021. Året avser året för delaktighet.

Markörer anger de åren där det finns data om delaktighet i misshandel från respektive undersökning.

3.1.3 Misshandel bland flickor enligt enkätundersökningar

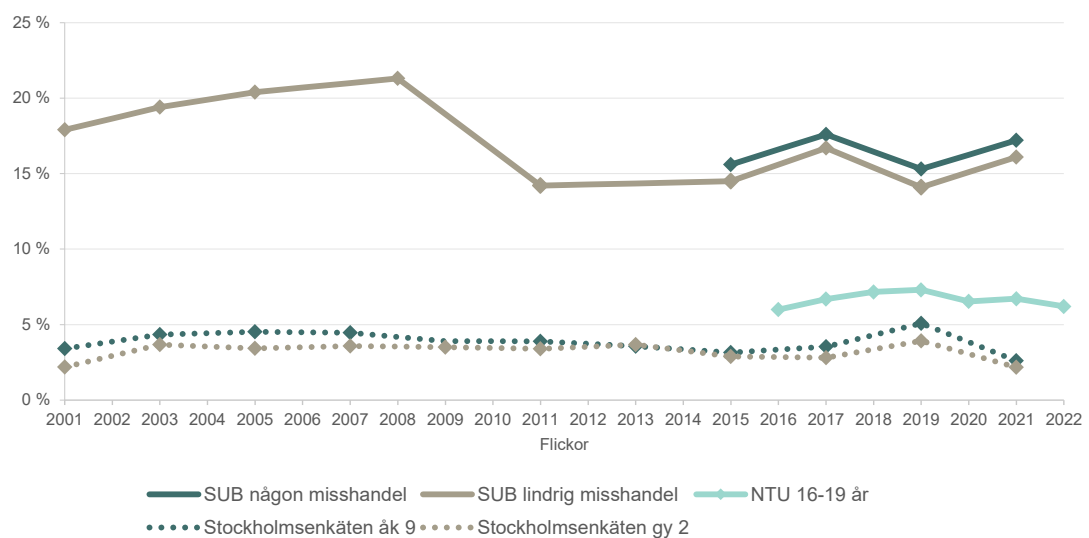
3.1.3.1 Självrapporterad utsatthet

Det framkommer av Figur 7 att utvecklingen av utsatthet för lindrig misshandel bland flickor, enligt SUB, i stort sett följer den för pojkar under större delen av undersökningsperioden (se figur 4). Det vill säga det syns en ökning av andelen utsatta flickor mellan 2001 och 2008, följt av en stark nedgång under 2011 och 2015. Sedan dess fluktuerar dock andelen utsatta flickor med både upp- och nedgångar, vilket skiljer sig från den sjunkande trenden bland pojkar (se figur 4). Jämfört med pojkars utsatthet framkommer det också en del andra skillnader i flickors utsatthet för misshandel. För det första uppger en lägre andel flickor att de utsatts för någon misshandel. Det gäller samtliga enkätundersökningar. För det andra har flickors utsatthet under referensperioden förändrats i mindre utsträckning än pojkars. Till exempel är nedgången i andelen utsatta ungdomar mellan 00-talet och 10-talet, enligt Stockholmsenkäten,

¹⁹ Andelen pojkar som i SUB uppgav att de var delaktiga i lindrig misshandel var 26,8 % (SUB 2015), 29,9 % (SUB 2017), 25,9 % (SUB 2019) och 24,8 % (SUB 2021) (Brå 2022).

mycket svagare bland flickor än bland pojkar, och dessutom endast för flickor i årskurs 9, men mindre så för flickor på gymnasiet. För både högstadie- och gymnasieflickor gäller dock att andelen utsatta minskade något 2015 och 2017, följt av en uppgång 2019 och en nedgång till sina lägsta nivåer i den senaste mätningen. En tredje skillnad är att andelen utsatta flickor i Stockholmsenkäten är något högre bland elever i årskurs 9 än bland gymnasieelever, vilket är motsatsen till pojkarna där äldre pojkar varit marginellt mer utsatta för misshandel än de yngre. När det gäller NTU framkommer det precis som för pojkarna att andelen utsatta flickor ökade mellan 2016 och 2019 för att sedan falla tillbaka till lägre nivåer fram till 2022.

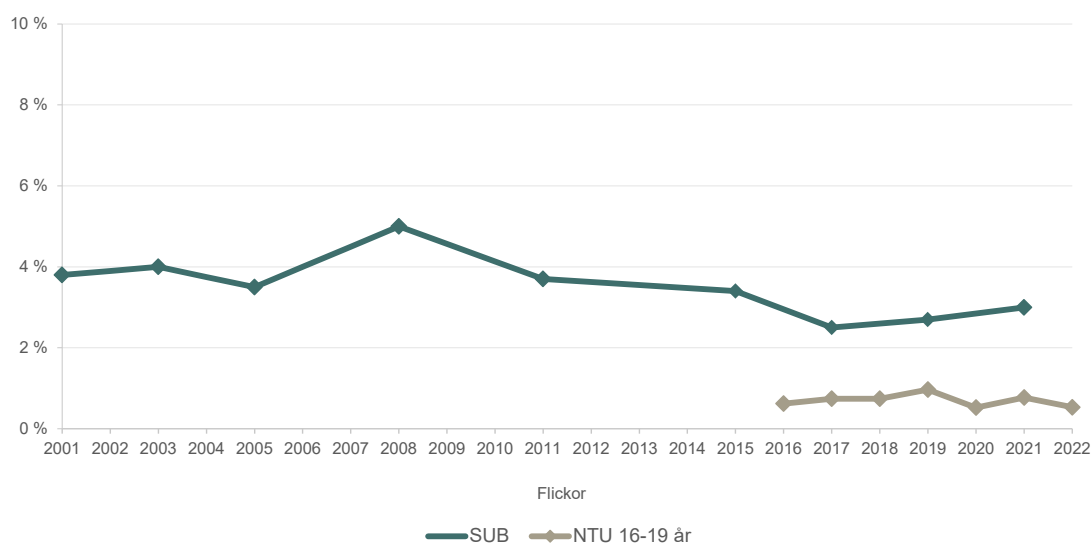
Figur 7. Andel flickor som uppger att de utsatts för misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning. Innan 2015 redovisades i SUB inget sammantaget mått på utsatthet för misshandel, utan utsatthet redovisades enbart separat för lindrig misshandel, respektive allvarlig misshandel.

Av figur 8 framgår det att andelen flickor som uppger i SUB och NTU att de utsatts för allvarlig misshandel är mindre än andelen utsatta pojkar. Under större delen av 2000-talets första decennium låg andelen utsatta flickor enligt SUB på ungefär 4 procent för att gå upp till 5 procent år 2008. Mellan 2008 och 2017 har den här andelen halverats. Sedan dess har andelen utsatta flickor marginellt ökat igen i de två senaste mätningarna. Vad det gäller NTU framkommer det inga större förändringar i andelen flickor utsatta för allvarlig misshandel.

Figur 8. Andel flickor som uppger att de utsatts för allvarlig misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2022. Året avser året för utsatthet.

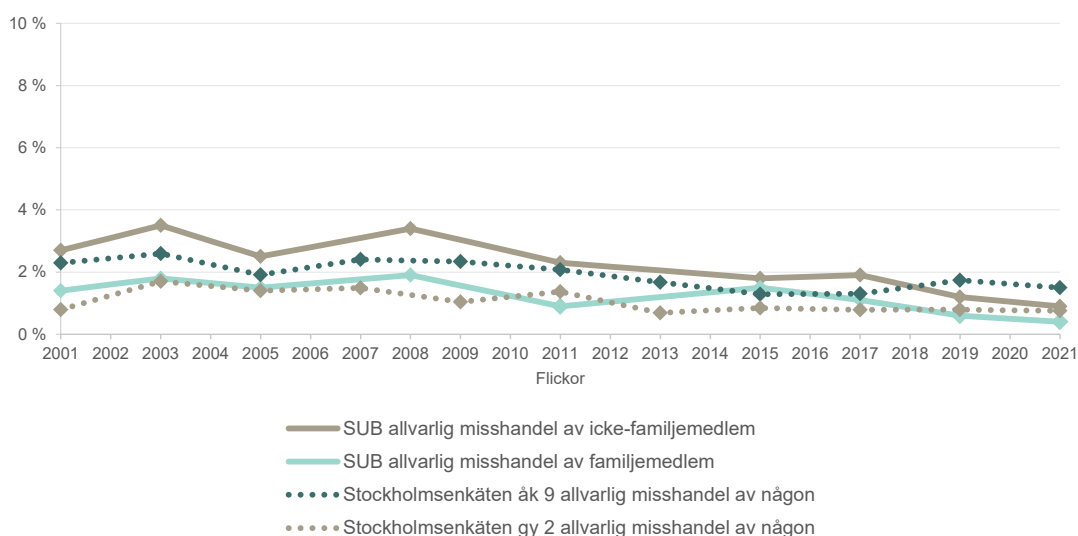
Markörer anger de åren där det finns data om utsatthet från respektive undersökning. Utsattheten för allvarlig misshandel enligt NTU kan av metodologiska anledningar inte jämföras med åren före metodbytet, vilket gör att resultaten enbart finns redovisade från och med 2016.

3.1.3.2 Självdokumenterad delaktighet

Flickor utövar också i mindre utsträckning misshandel än vad pojkar gör. Figur 9 visar att andelen flickor som allvarligt misshandlat någon har varierat under undersökningsperioden mellan som lägst 0,7 procent och som högst 3,5 procent, beroende på undersökning och åldersgrupp. Andelen har varit högre under 00-talet än under 10-talet. Till skillnad från pojkar förekommer det ingen nedgång i flickors delaktighet i lindrig misshandel, enligt SUB, utan andelen har legat stabilt på runt 20 procent sedan år 2017.²⁰

²⁰ Andelen flickor som i SUB uppgav att de var delaktiga i lindrig misshandel var 18,0 % (SUB 2015), 20,6 % (SUB 2017), 19,6 % (SUB 2019) och 20,7 % (SUB 2021) (Brå 2022).

Figur 9. Andel flickor som uppger att de varit delaktiga i misshandel i olika enkätundersökningar mellan 2001 och 2021. Året avser året för delaktighet.

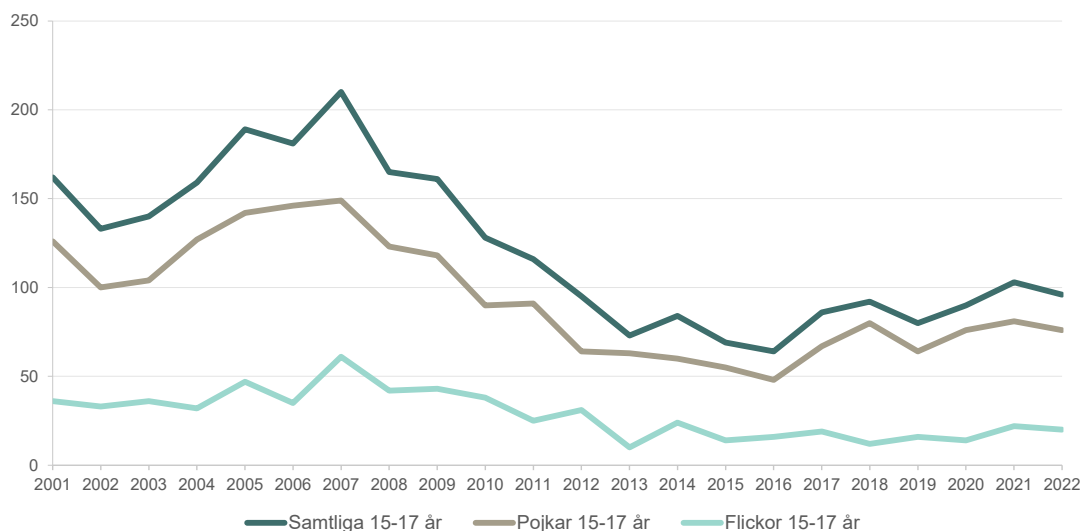
Markörer anger de åren där det finns data om delaktighet i misshandel från respektive undersökning.

3.1.4 Patientregistret om skador efter övergrepp

I det här avsnittet beskrivs kortfattat hur ungdomars utsatthet för allvarlig misshandel som krävt slutenvård har utvecklats, baserat på uppgifter från patientregistret.²¹ Figur 10 visar antalet ungdomar 15–17 år som mellan 2001 och 2022 fått slutenvård för skador och förgiftningar på grund av övergrepp av annan person. Det framgår att antalet vårdade ungdomar har minskat väsentligt från mitten av 00-talet till mitten av 10-talet. Mellan 2007 och 2016 sjönk antalet vårdade ungdomar till en tredjedel. Därefter har antalet ökat något, men ligger fortfarande på mycket lägre nivåer än på 00-talet. Uppgången som syns här sedan mitten av 10-talet framkommer inte i den självrapporterade utsattheten för allvarlig misshandel (se figur 2). Statistiken är dock inte helt jämförbar mellan patientregistret och självrapportstudierna eftersom de mäter olika grader av våld. Våld som kräver att man läggs in på sjukhus (slutenvård) är betydligt allvarligare och mycket mindre vanligt än det våld som kräver besök hos sjuksköterska, läkare eller tandläkare (enkätundersökningar). Figur 10 visar också att utvecklingen av antalet patienter som behövt slutenvård för övergreppsskador har varit relativt likartad för flickor som för pojkar, bara att det under hela perioden har varit fler pojkar än flickor som vårdats för det.

²¹ Redovisningen begränsas här till allvarlig misshandel som krävt slutenvård. Patientregistret tillhandahåller också uppgifter om patienter som behandlats inom specialiserad öppenvård för skador på grund av övergrepp, men statistiken är mindre tillförlitlig eftersom den påverkas av att det skett en utveckling mot ökad inrapportering av specialiserad öppenvård och att det finns färre vårdbesök som saknar huvuddiagnos.

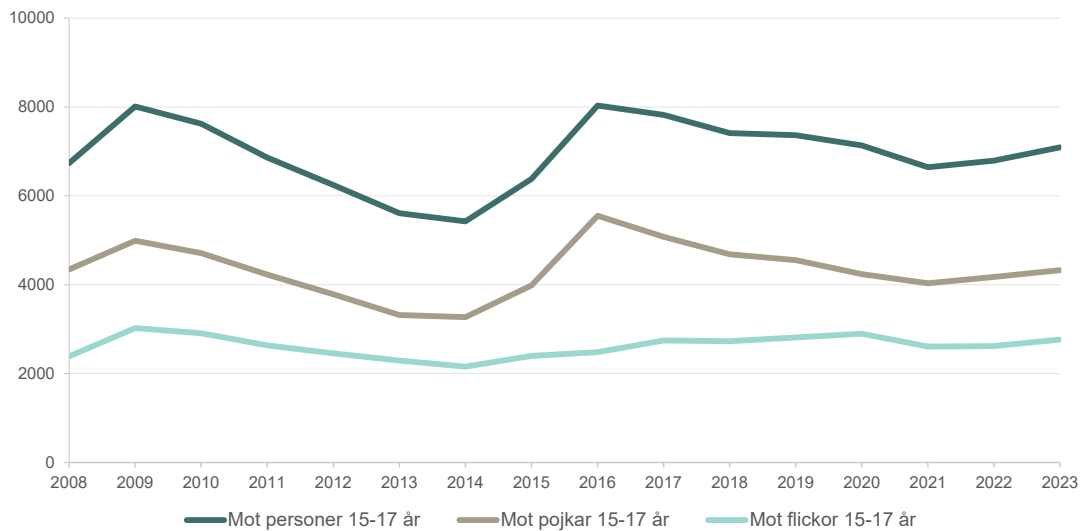
Figur 10. Antal patienter 15–17 år som vårdats i slutenvård för skador och förgiftningar på grund av övergrepp av annan person mellan 2001 och 2022, enligt patientregistret.

3.1.5 Kriminalstatistiken om misshandelsbrott

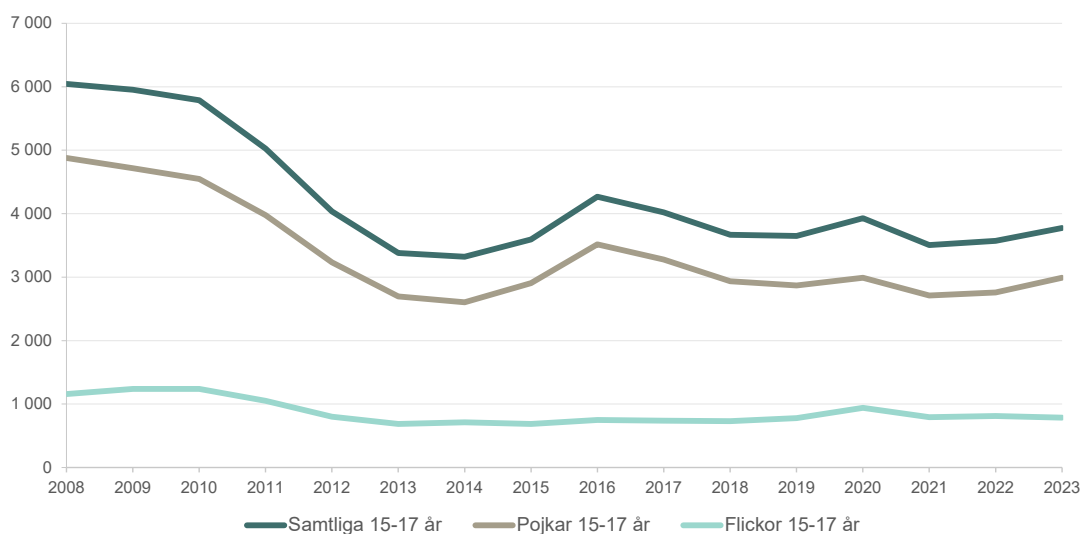
Enligt anmälningsstatistiken har antalet anmälda misshandelsbrott där den utsatta var 15 till 17 år minskat mellan 2009 och 2014, från runt 8 000 till cirka 5 400 anmälningar per år (figur 11). Under de efterföljande två åren skedde en tydlig ökning av anmälda misshandelsbrott för att återgå till runt 8 000 anmälningar år 2016. Därefter minskade antalet anmälningar fram till 2021. De senaste två åren har antalet anmälningar ökat något igen. Könsuppdelade resultat visar att det under hela perioden anmälts fler misshandelsbrott som begåtts mot pojkar 15–17 år än som begåtts mot flickor 15–17 år. Utvecklingen av polisanmälda misshandelsbrott med pojkar 15–17 år som offer följer utvecklingen för misshandel som begåtts mot samtliga ungdomar 15–17 år. Utvecklingen av anmälda misshandelsbrott som begåtts mot flickor 15–17 år är i linje med den för samtliga ungdomar i åldern 15 till 17 år enbart fram till 2014. I stället för den stadiga minskningen efter 2016 vad det gäller anmälda misshandelsbrott mot samtliga ungdomar och pojkar har antalet anmälda misshandelsbrott där flickor 15–17 år är offer fortsatt att öka mellan 2015 och 2020. Efter en nedgång 2021 har antalet anmälda misshandelsbrott mot flickor 15–17 år de senaste två åren ökat något igen.

Figur 11. Antal polisanmälda misshandelsbrott mot ungdomar 15–17 år, totalt och uppdelat efter kön, mellan 2008 och 2023, enligt anmälningsstatistiken.

Misstänkestatistiken visar liknande mönster som anmälningsstatistiken när det gäller misshandelsbrott bland ungdomar. Mellan 2008 och 2014 har antalet ungdomar 15–17 år som årligen misstänkts för misshandelsbrott minskat kontinuerligt från runt 6 000 misstänkta till runt 3 300 misstänkta (figur 12). Efter två år av stark uppgång har antalet ungdomar 15–17 år som misstänks för misshandel minskat igen för varje år sedan 2016 fram till 2021. De senaste två åren syns en ökning av antalet misstänkta ungdomar 15–17 år. Könsuppdelad statistik visar att pojkar är starkt överrepresenterade bland 15–17-åringar misstänkta för misshandelsbrott. Pojkarnas utveckling följer därmed i stort sett den för samtliga ungdomar 15–17 år. Mellan 2008 och 2023 har det varje år misstänkts tre till fyra gånger fler pojkar än flickor för misshandel. Trots denna nivåskillnad framkommer även för flickor i åldern 15 till 17 år en relativ minskning i samma storleksordning på ungefär 40 procent som för pojkar vad gäller antalet misstänkta för misshandelsbrott. Antalet misstänkta flickor per år minskade från mellan 1 100 och 1 200 under perioden 2008–2011 till mellan 700 och 900 därefter.

Figur 12. Antal ungdomar 15–17 år som misstänkts för misshandel, totalt och uppdelat efter kön, mellan 2008 och 2023, enligt misstankestatistiken.

3.1.6 Sammanfattande bedömning av utvecklingen

Samtliga datakällor visar på en nedgång i misshandel bland ungdomar

Den övergripande bilden av misshandel bland ungdomar som framkommer av de olika datakällorna är att både utsatthet för och delaktighet i misshandel har varit mindre vanligt under 10-talet än under 00-talet. Det gäller utsatthet för någon form av misshandel, utsatthet för allvarlig misshandel och delaktighet i allvarlig misshandel. Minskningen av den självrapporterade utsattheten för någon form av misshandel som inleddes i slutet av 00-talet fortsatte fram till ungefär 2015 när andelen utsatta ungdomar nådde bottenivåer i flera enkätundersökningar. Efter den här nedgången följde en period av ökad utsatthet fram till 2019. Sedan dess har ungdomars utsatthet för någon form av misshandel minskat igen. När det gäller allvarlig misshandel syns även där lägre nivåer av självrapporterad utsatthet under andra decenniet jämfört med första decenniet samt ytterligare en nedgång i början av 20-talet. På liknande sätt har andelen ungdomar som uppger att de begått allvarlig misshandel minskat under 10-talet jämfört med 00-talet. Det framkommer däremot ingen nedgång under 20-talet för delaktighet i allvarlig misshandel, utan nivåerna ligger kvar på 10-talets nivå. Den utvecklingen av misshandel bland ungdomar som framkommer av enkätundersökningarna stöds i mångt och mycket av slutenvårdsdata och anmälnings- och misstankestatistiken.

Nedgång i misshandel bland ungdomar drivs av minskning bland pojkar

Under hela den studerade perioden har pojkar varit både mer utsatta för misshandel och i högre grad delaktiga i misshandel än flickor. Samtidigt minskar andelen pojkar som varit utsatta för och delaktiga i misshandel mer än bland flickor, vilket betyder att den generella trenden av sjunkande nivåer av misshandel bland ungdomar främst drivs av minskningen bland pojkar. Det framgår av både enkätundersökningar och kriminalstatistiken.

Inte lika tydlig nedgång i misshandel bland flickor

De senaste åren syns några motsatta trender mellan pojkars och flickors självrapporterade utsatthet för och delaktighet i misshandel. Andelen pojkar som uppger att de utsatts för misshandel fortsätter nedåt, särskilt vad det gäller allvarlig misshandel. Nivån av pojkars utsatthet börjar därmed närma sig flickors nivå av utsatthet. Även pojkars delaktighet i misshandel ligger kvar på jämförelsevis låga nivåer eller fortlöper nedåt. Däremot har nivån av flickors självrapporterade utsatthet för misshandel rört sig något upp och ned under de senaste åren utan någon tydlig trend åt det ena eller andra hållet. Till skillnad från pojkarna har flickors delaktighet i misshandel inte förändrats särskilt mycket de senaste åren. Det visar sig alltså under de senaste åren en gynnsam trend med fortsatt sjunkande nivåer av misshandel bland pojkar både vad det gäller utsatthet och delaktighet, medan den nedåtgående utvecklingen för flickor har stannat av.

3.2 Misshandelsbrottens kännetecken

Den här resultatdelen beskriver hur olika typer av misshandel som 15–17-åringar har varit misstänkta för under perioden 2018–2022 fördelar sig utifrån den utsattas ålder, den utsattas kön, misshandelns allvarlighetsgrad, brottsplats samt relation mellan utsatt och gärningsperson. Särskilt fokus läggs på misshandel som sker *mellan* ungdomar, det vill säga där misstankarna gäller misshandel mot barn²² 15–17 år där den misstänkte själv är 15 till 17 år gammal.

Tabell 3 visar att nästan hälften av misstankarna om misshandelsbrott bland 15–17-åringar gäller misshandel av andra ungdomar i samma ålder.²³ Misshandel *mellan* ungdomar utgör därmed den största gruppen misstankar för misshandelsbrott bland ungdomar. Den näst största gruppen rör misshandel av vuxna, vilket står för en tredjedel av misstankarna bland 15–17-åringar. Drygt var femte misstanke avser misshandel mot barn 7–14 år. I mindre än en procent av misstankarna är misshandeln riktad mot barn 0–6 år. De könsuppdelade resultaten visar att fördelningen av misstankar om misshandelsbrott utifrån den utsattas ålder i princip är densamma för misstänkta pojkar och misstänkta flickor.

Vid två av tre misstankar om misshandel är den utsatta en pojke eller man. I de resterande fallen är offret en flicka eller kvinna. Delar man upp resultaten efter den misstänktes kön visar det sig att det är vanligast att misshandeln begås mot en person av det egna könet. Bland de misstänkta pojkarna står misshandel mot pojke eller man för 79 procent av misstankarna och resten för misshandel mot flicka eller kvinna. För misstänkta flickor är förhållandet likadant utifrån ett könsperspektiv, det vill säga 79 procent av misstankarna gäller misshandel mot flicka eller kvinna och resten gäller misshandel mot pojke eller man. I kategorin misshandel *mellan* ungdomar ses samma mönster om könshomogen misshandel, dessutom på en något högre nivå.

När det gäller misshandelns allvarlighetsgrad visar resultaten att de allra flesta misshandelsbrotten som ungdomar är misstänkta för är icke-grov misshandel²⁴. Nästan vart tionde misshandelsbrott bedöms som grovt. Det är dubbelt så vanligt med grov misshandel bland misstänkta pojkar än bland misstänkta flickor. Resultaten för misshandel *mellan* ungdomar följer i stort sett dessa mönster.

²² I det här avsnittet används benämningen barn istället för ungdomar när det handlar om utsatta 15–17 år eftersom det är det begreppet som används i kriminalstatistiken för att beskriva mot vilken åldersgrupp som den misstänkta misshandeln har begåtts.

²³ Det inbegriper alltså samtliga misshandelsbrott mot barn 15–17 år, oavsett den utsattas kön, hur allvarligt brottet var, om det skett inom- eller utomhus och om offer och misstänkt var bekanta eller inte.

²⁴ Till skillnad från enkätundersökningarna som ofta beskriver misshandel som lindrig eller allvarlig används i det här avsnittet de juridiska begreppen grov misshandel och misshandel, ej grov. Misstankestatistiken redovisar misshandel enbart utifrån om den är grov, inklusive synnerligen grov, eller inte grov. Uppgifter om ringa/lindriga misshandel finns inte.

Det är något mer vanligt att misstänkarna avser misshandel utomhus än misshandel inomhus, men den relativa skillnaden är så pass liten att det bedöms att det inte finns någon nämnvärd skillnad i brottsplats.

När det gäller relationen mellan gärningsperson och offer visar resultaten att sju av tio misshandelsbrott som ungdomar är misstänkta för är misshandel mot bekanta. I resterande fallen är den utsatta en för gärningspersonen obekant person. För både misstänkta flickor och pojkar är misshandel mellan bekanta det vanligast förekommande brottet, men andelen är något högre bland misstänkta flickor jämfört med pojkar. Andelen av misshandelsbrott där gärningspersonen och offret är bekanta med varandra är ännu högre när det kommer till misshandel *mellan* ungdomar. Det gäller nästan åtta av tio misstänkta där en ungdom misstänks för att ha misshandlat en annan person i samma ålder. Återigen är flickor i högre utsträckning än pojkar misstänkta för att misshandla jämnåriga som de är bekanta med, medan misshandel mellan ungdomar som är obekanta för varandra förekommer oftare bland pojkar än bland flickor.

Tabell 3. Fördelning av misshandelsbrottens kännetecken bland personer 15–17 år som misstänkts för misshandel mellan 2018 och 2022. Resultaten redovisas för samtliga misshandelsbrott oavsett den utsattas ålder (vänstra spalter) och avgränsad för misshandel mot barn 15–17 år (högra spalter), totalt och uppdelade efter den misstänktes kön.

Misstänkar avser ...	Personer 15–17 år misstänkta för misshandel N = 24 486	Pojkar 15–17 år misstänkta för misshandel N = 19 131	Flickor 15–17 år misstänkta för misshandel N = 5 355	Personer 15–17 år misstänkta för misshandel mot barn 15–17 år N = 11 149	Pojkar 15–17 år misstänkta för misshandel mot barn 15–17 år N = 8 673	Flickor 15–17 år misstänkta för misshandel mot barn 15–17 år N = 2 476
<i>Utsattas ålder</i>						
0–6 år	0 %	0 %	0 %			
7–14 år	21 %	21 %	21 %			
15–17 år	46 %	45 %	46 %			
18 år och äldre	33 %	33 %	32 %			
<i>Utsattas kön</i>						
Pojke/man	66 %	79 %	21 %	67 %	81 %	16 %
Flicka/kvinna	34 %	21 %	79 %	33 %	19 %	84 %
<i>Misshandelns allvarlighetsgrad</i>						
Ej grov	91 %	90 %	95 %	92 %	91 %	95 %
Grov	9 %	10 %	5 %	8 %	9 %	5 %
<i>Brottsplats</i>						
Utomhus	54 %	54 %	52 %	56 %	55 %	59 %
Inomhus	46 %	46 %	48 %	44 %	45 %	41 %
<i>Relation med gärningsperson</i>						
Bekant	71 %	69 %	79 %	78 %	76 %	84 %
Obekant	29 %	31 %	21 %	22 %	24 %	16 %

Andelarna adderar inte alltid upp till 100 % på grund av avrundningar.

3.3 De utsattas demografiska och socioekonomiska bakgrund

I det här avsnittet beskrivs den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland ungdomar 16–18 år som uppgett att de utsatts för misshandel (avser utsatthet när de var 15–17 år gamla), både utifrån NTU 2019–2023 (oavsett gärningspersonens ålder) och NTU uppföljningsintervjuer (där gärningspersonen uppskattades ha varit 15–17 år gammal) för samma period. För att möjliggöra tolkningen av resultaten presenteras även bakgrunden bland samtliga ungdomar i NTU, oavsett om de har varit utsatta eller inte. Av platskäl ligger de könsuppdelade resultaten i bilagan (tabell 9–10). I de fall det framkommer skillnader mellan utsatta pojkar och flickor beskrivs dessa i texten nedan. Det görs dock enbart när det gäller NTU eftersom underlaget från NTU uppföljningsintervjuer är för litet för att eventuella könsskillnader skulle kunna anses som tillräckligt robusta.

Knappt sex av tio ungdomar som utsätts för misshandel enligt NTU är pojkar (tabell 4). Pojkar är därmed överrepresenterade bland de utsatta. Könsfördelningen är mer jämn när det handlar om ungdomar som utsattes för misshandel av en jämnårig.

Vare sig ungdomar med svensk eller utländsk bakgrund är överrepresenterade bland de utsatta för misshandel när man jämför med hur svensk eller utländsk bakgrund fördelar sig bland samtliga ungdomar i NTU. Den övervägande majoriteten av ungdomar som utsätts för misshandel har svensk bakgrund²⁵, oavsett om gärningspersonen är jämnårig eller inte. Ungefär var femte utsatt har utländsk bakgrund²⁶. Könsuppdelade resultat visar inga större skillnader i fördelningen av svensk eller utländsk bakgrund bland de utsatta.

Fördelningen av i vilken kommuntyp man bor är i princip densamma för alla ungdomar, oavsett om de blivit utsatta för misshandel eller inte, eller om de blivit utsatta för misshandel av annan ungdom. Det är vanligast att ungdomar bor i storstäder och storstadsnära kommuner eller i större städer och kommuner nära större stad. Könsuppdelade resultat visar att det finns en överrepresentation av pojkar utsatta för misshandel som bor i storstäder och storstadsnära kommuner, jämfört med pojkar generellt, medan flickor utsatta för misshandel i något större utsträckning än flickor generellt bor i större städer och kommuner nära större stad.

Tabell 4 visar vidare att både ungdomar som utsätts för misshandel generellt och ungdomar som misshandlats av annan ungdom bor i hushåll med en lägre median disponibel inkomst än samtliga ungdomar i NTU. Den disponibla inkomsten i dessa två grupper är cirka 8 respektive 6 procent lägre än bland samtliga ungdomar. Hushållets disponibla inkomst

²⁵ Sammanslagning av kategorierna "Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar" och "Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder".

²⁶ Sammanslagning av kategorierna "Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar" och "Utrikesfödda".

är lägre bland flickor som utsätts för misshandel enligt NTU än bland utsatta pojkar. När hushållets inkomst delas upp i olika inkomstgrupper framkommer det att det är en något större andel av de ungdomar som utsätts för misshandel enligt NTU vars hushåll tillhör de 40 procent med lägst inkomst (kvintil 1 och 2). Andelen i den lägsta inkomstkategorin är större bland utsatta flickor än bland utsatta pojkar.

Tabell 4. Fördelning av den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland samtliga 16–18-åringar och 16–18-åringar som utsatts för misshandel, båda enligt NTU 2019–2023, och bland 16–18-åringar som utsatts för misshandel av annan ungdom, enligt NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023. Utsatthet gäller 2018–2022. Viktade andelar.

	Samtliga 16–18-åringar (NTU 2019–2023) n = 19 626	16–18-åringar utsatta för misshandel (NTU 2019–2023) n = 1 759	16–18-åringar utsatta för misshandel av en gärningsperson 15–17 år (NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023) n = 192
<i>Kön</i>			
Pojke	45 %	58 %	52 %
Flicka	55 %	42 %	48 %
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>			
Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar	70 %	70 %	72 %
Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder	10 %	11 %	9 %
Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar	6 %	7 %	6 %
Utrikesfödda	14 %	12 %	13 %
<i>Boendeort</i>			
Storstäder och storstadsnära kommuner	38 %	38 %	37 %
Större städer och kommuner nära större stad	39 %	38 %	38 %
Mindre städer, tätorter och landsbygdskommuner	24 %	24 %	26 %
<i>Hushållets disponibla inkomst*</i>			
Median	680 781 SEK	626 093 SEK	642 785 SEK
Kvintil 1 (upp till 412 504 SEK)	20 %	25 %	--
Kvintil 2 (605 463 SEK)	20 %	22 %	--
Kvintil 3 (754 344 SEK)	20 %	18 %	--
Kvintil 4 (964 041 SEK)	20 %	16 %	--
Kvintil 5 (över 964 041 SEK)	20 %	19 %	--

Andelarna adderar inte alltid upp till 100 % på grund av avrundning.

* Kvintiler är beräknade efter samtliga 16–18-åringar.

-- Fördelningen av kvintiler anges inte för NTU uppföljningsintervjuer eftersom grundmaterialet är annorlunda från ordinarie NTU.

3.4 De misstänkta demografiska och socioekonomiska bakgrund

I det här avsnittet beskrivs den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland personer 15–17 år som misstänkts för misshandel under perioden 2018 till 2022. De misstänkta bakgrund jämförs i första hand med SCB:s befolkningsstatistik för personer 15–17 år för åren 2018–2022, i andra hand med andra relevanta källor när det saknas publicerad statistik från SCB.

Tabell 5 visar att det främst är pojkar som misstänks för misshandel. För varje misstänkt flicka finns det tre misstänkta pojkar. Därmed är pojkar klart överrepresenterade bland ungdomar som misstänks för misshandel.

Drygt fyra av tio misstänkta har svensk bakgrund²⁷ och knappt sex av tio har utländsk bakgrund²⁸. Det innebär att jämfört med samtliga 15–17-åringar i Sverige är ungdomar med utländsk bakgrund starkt överrepresenterade bland ungdomar som misstänks för misshandel. Det gäller särskilt de som är utrikesfödda. Sett till kön är andelen utrikesfödda större bland misstänkta pojkar än bland misstänkta flickor.

De misstänkta ungdomarna bor till största delen i större städer och kommuner nära större stad. Jämfört med 15–17-åringar i befolkningen är den här andelen något högre bland misstänkta ungdomar. Näst vanligt är det att de misstänkta bor i storstäder och storstadsnära kommuner. Var fjärde misstänkt bor i mindre städer, tätorter och landsbygdskommuner. Den här andelen är något högre bland misstänkta pojkar än bland misstänkta flickor. Jämfört med andra faktorer är skillnaderna i boendeort mellan misstänkta ungdomar och ungdomar i befolkningen dock relativt små.

Stora skillnader mellan grupperna framkommer när det gäller hushållets utbildningsnivå. Var fjärde ungdom som misstänks för misshandel bor i hushåll med som högst förgymnasial utbildningsnivå. Till skillnad har bara en bråkdel av elever i årkurs 9 enligt statistik från Skolverket föräldrar som saknar gymnasial utbildning. De flesta misstänkta ungdomarna bor i hushåll där den högstutbildade personen har gymnasial utbildningsnivå, vilket även det är en överrepresentation jämfört med samtliga elever i årkurs 9. Bara tre av tio misstänkta bor i hushåll där någon har eftergymnasial utbildning, jämfört med en dubbel så stor andel bland elever i årskurs 9. Det förekommer inga större könsskillnader i hushållets utbildningsnivå bland de misstänkta.

Den disponibla inkomsten i hushåll där de misstänkta ungdomarna bor ligger på ungefär 477 000 SEK, räknat som median. Eftersom det saknas tillförlitlig statistik om hushållets inkomst bland samtliga 15–17-åringar i

²⁷ Sammanslagning av kategorierna "Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar" och "Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder".

²⁸ Sammanslagning av kategorierna "Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar" och "Utrikesfödda".

Sverige²⁹ går det inte att jämföra hushållsinkomsten med ungdomar i befolkningen. Det går dock att konstatera att den disponibla hushållsinkomsten bland 15–17-åringar som misstänks för misshandel är betydligt lägre än den bland de 15–17-åringar som enligt NTU utsätts för misshandel (se tidigare avsnitt). Tabell 5 visar också att den disponibla hushållsinkomsten är lägre bland misstänkta flickor än bland misstänkta pojkar.

Tabell 5. Fördelning av den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland 15–17-åringar som misstänkts för misshandel 2018–2022. Avser första misstanke om misshandel under perioden 2018–2022.

	15–17-åringar i befolkningen*	Samtliga misstänkta 15–17 år N = 15 795	Misstänkta pojkar 15–17 år N = 12 165	Misstänkta flickor 15–17 år N = 3 630
<i>Kön</i>				
Män	52 %	77 %		
Kvinnor	48 %	23 %		
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>				
Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar	63 %	33 %	32 %	35 %
Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder	10 %	11 %	10 %	13 %
Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar	10 %	19 %	18 %	20 %
Utrikesfödda	16 %	38 %	40 %	32 %
<i>Boendeort</i>				
Storstäder och storstadsnära kommuner	37 %	34 %	33 %	35 %
Större städer och kommuner nära större stad	38 %	42 %	41 %	44 %
Mindre städer, tätorter och landsbygdskommuner	25 %	25 %	26 %	21 %
<i>Hushållets högsta utbildningsnivå</i>				
Förgymnasial	6 %	27 %	27 %	27 %
Gymnasial	33 %	43 %	43 %	45 %
Eftergymnasial	61 %	30 %	31 %	28 %
<i>Hushållets disponibla inkomst</i>				
Median	--	477 400 SEK	480 500 SEK	466 100 SEK

Andelarna adderar inte alltid upp till 100 % på grund av avrundning.

* Fördelningen av kön, svensk eller utländsk bakgrund och boendeort bland 15–17-åringar i befolkningen baseras på SCB:s befolkningsstatistik för åren 2018–2022. Fördelningen av hushållets högsta utbildningsnivå baseras på Skolverkets statistik om elevernas bakgrund, närmare elever i årskurs 9 för läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23. Observera att Skolverket använder föräldrarnas (och inte hushållets) högsta utbildningsnivå och att det inte finns uppgifter för läsåren 2018/19 och 2019/20.

-- Hushållets disponibla inkomst anges inte för 15–17-åringar i befolkningen eftersom det saknas statistik om det.

²⁹ SCB redovisar disponibel inkomst för olika typer av hushåll, t.ex. hushåll med barn 0–19 år, men inte för mer avgränsade åldersgrupper på barnen.

4 Avslutande diskussion

Minskad misshandel bland ungdomar i allmänhet samtidigt som det slås larm om en polarisering av våldet

Den övergripande bilden vad det gäller utvecklingen av misshandelsbrott bland ungdomar som framkommer av olika datakällor i den här rapporten är att det nuförtiden är mindre vanligt att ungdomar begår och utsätts för misshandel än vad det var i början av 2000-talet. Med tanke på de många skjutningar bland unga som skett de senaste åren kan det vid första anblick förvåna att våldsvågen inte ger ett tydligare avtryck i våldsbrottslighetens utveckling. En hypotes som har lyfts är den om polarisering av våld bland unga, där den stora majoriteten av ungdomar i allt högre grad inte begår några våldsbrott medan en liten grupp ungdomar tvärtom står för en allt större och allvarigare våldsbrottslighet (Sivertsson 2022). Denna polarisering kan möjligtvis förklara studiens resultat att den självrapporterade utsattheten för allvarlig misshandel legat relativt stabilt de senaste åren samtidigt som det skett en viss ökning av antalet ungdomar som behandlas inom slutenvård, där de flesta fall av grövre knivvåld och skjutningar utan dödlig utgång hamnar.

Minskning av misshandel ligger i linje med nedgång av ungdomsbrottsligheten generellt

Kortanalysens resultat om en generell minskning av misshandel bland ungdomar stöds av svensk forskning som visar att ungdomsbrottsligheten i stort sett har minskat sedan mitten av 1990-talet (se till exempel Estrada 2013, Svensson och Oberwittler 2021, Svensson och Ring 2007, Vasiljevic m.fl. 2020), även om vissa brottstyper kan avvika från den generella trenden (se till exempel de ökande personrånen bland ungdomar under 2010-talet, Brå 2021b). En möjlig förklaring till den minskade ungdomsbrottsligheten som har framförts är ungdomars förändrade rutinaktivitetsmönster i form av mindre tid som ungdomar spenderar i ostrukturerade aktiviteter utanför hemmet, minskad fysiskt umgänge med vänner på kvällstid, en ökad användning av internet och sociala medier samt ungdomars minskade alkoholkonsumtion (Svensson och Oberwittler 2021). Vidare anses en ökad informell kontroll av ungdomar och situationella brottsförebyggande åtgärder³⁰ som riktar sig mot traditionella ungdomsbrott ha bidragit till en minskning av brottsligheten i den här gruppen (Sarnecki 2012). Men även värderingsmässiga förändringar bland ungdomar själva som ökad självkontroll³¹ (Balvig 2017) har nämnts som bidragande orsak till att ungdomsbrottsligheten har varit på nedgång.

³⁰ Situationell brottsprevention handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås, t.ex. kameraövervakning, minskning av köer och trängsel för att undvika konflikter.

³¹ Självkontroll definieras som förmåga att behärska känslor, beteenden och begär. Se Burt (2020) för en genomgång av sambandet mellan självkontroll och kriminalitet. I Balvig (2017) operationaliserades ungdomars självkontroll som attityden till att spara pengar, fortsätta gå till skolan även om man känner olust, avstå från att dricka alkohol och undvika att dricka sig full.

Gynnsam utveckling bland pojkar

Det ska poängteras att nedgången i misshandel bland ungdomar som framkommer i den här kortanalysen till största delen kan tillskrivas pojkarnas gynnsamma utveckling. Även om det under hela referensperioden varit fler pojkar än flickor som utsatts för och begått misshandel, har utsattheten och delaktigheten bland pojkar, särskilt vad det gäller allvarlig misshandel, minskat betydligt sedan början av 2000-talet medan nedgången bland flickor inte har varit lika tydlig under den här tiden. Att minskningen i misshandelsbrott är mer utpräglad bland pojkar ligger i linje med andra studier om könsskillnader i våldsbrott. Till exempel visar Bäckman m.fl. (2020) att lagföringar för våldsbrott bland pojkar 15–17 år har minskat avsevärt sedan mitten av 1990-talet, medan lagföringar för flickor i den åldern till och med har ökat under perioder. Att rättsväsendet fångar upp flickors våldsbrottslighet nuförtiden i större utsträckning jämfört med tidigare förklaras i sin tur med att synsättet på flickors våldsutövande har förändrats, snarare än att deras faktiska våldsanvändning skulle ha ökat (Estrada m.fl. 2016).

Vissa skillnader i misshandelsbrottens kännetecken mellan misstänkta pojkar och flickor

Resultaten i den här kortanalysen visar att när ungdomar 15 till 17 år är misstänkta för misshandelsbrott är misshandeln i nästan hälften av fallen riktad mot en annan ungdom i samma åldersgrupp. Misshandelsbrotten som ungdomar är misstänkta för kännetecknas av följande: den utsatta är oftast en pojke eller man, misshandeln är i de allra flesta fallen inte grov, gärningspersonen och offret är mestadels bekanta med varandra och det är ungefär lika vanligt att misshandeln sker utomhus som inomhus. De könsuppdelade resultaten visar att misshandeln i majoriteten av fallen begås mot personer av det egna könet, och ännu tydligare så när det handlar om misshandel *mellan* ungdomar. Grov misshandel är dubbelt så vanligt bland misstänkta pojkar än bland misstänkta flickor, oavsett om misshandeln är riktad mot jämnåriga eller inte. De misstänkta flickorna är lite oftare bekanta med offret än de misstänkta pojkarna, vilket är särskilt fallet när flickor misshandlar jämnåriga flickor. Dessa resultat ligger i linje med studier om flickors och pojkars olika uttryck för våldsamt beteende. Till exempel visar Herrman och Silverstein (2012) i en översiktsstudie att både pojkar och flickor tenderar att begå våldshandlingar mot personer av samma kön som de själva, men att våld mot obekanta oftare begås av pojkar än av flickor. I de fall när flickor utövar våld är det i större utsträckning mot en familjemedlem än när pojkar utövar våld. Det har inte varit möjligt i den här kortanalysen att närmare undersöka i vilka situationer som ungdomar blir utsatta för misshandel av andra ungdomar. Studier visar dock att misshandel mellan ungdomar sker bland annat i skolkontext, i offentlig miljö och i ungas parrelationer (Brå 2018, Brå 2023a, Brå 2024, Jernbro och Landberg 2024, Korkmaz 2021).

Vissa grupper är överrepresenterade bland misstänkta ungdomar

När det gäller de misstänkta bakgrund visar kortanalysens resultat att det finns en tydlig överrepresentation av pojkar, ungdomar med utländsk bakgrund samt ungdomar från familjer med låg utbildnings- och inkomstnivå bland de misstänkta. Att dessa grupper sticker ut bland de som misstänks för misshandel ligger i linje med resultat från SUB där andelen elever som uppger att de begått grövre våld är högre bland pojkar, bland elever med utländsk bakgrund och bland elever som bor i familjer med svaga ekonomiska resurser (Brå 2022). Även i studien av Bäckman m.fl. (2020) skiljer sig lagföringsnivåerna tydligt utifrån socioekonomisk bakgrund, där risken för att som 15–24-åring bli lagförd för våldsbrott är runt 10 gånger högre för de som växt upp i låginkomstfamiljer, jämfört med dem från höginkomstfamiljer.

Förklaringsmodeller till överrepresentationen av vissa grupper bland misstänkta

Vad den här överrepresentationen av personer med utländsk bakgrund och låg socioekonomisk bakgrund i den registrerade brottsligheten beror på har Brå undersökt i två kunskapsöversikter (Brå 2019a, Brå 2023b). De faktorer som nämns som möjliga bidragande orsaker till den högre brottsligheten bland personer med utländsk bakgrund är bostadssegregering, låg utbildningsnivå, brist på sysselsättning och psykisk ohälsa i den gruppen. Olika förklaringsmodeller har framförts för sambandet mellan låg socioekonomisk bakgrund och brott. Dessa handlar bland annat om en lägre anknytning till skola och arbetslivet, vilka i sin tur har en brottsförebyggande effekt, en förhöjd exponering för miljöer med högre brottsbelastning och brottsliga normer, samt upplevelsen av att ens svaga socioekonomiska förutsättningar står i vägen för välstånd och att framgång därför inte går att nå via lagliga medel. Gemensamt för alla modeller är att varken utländsk bakgrund eller socioekonomisk bakgrund anses ha någon direkt kausal effekt på risken att begå brott, utan att brottsrisken påverkas av en rad andra faktorer som skiljer sig mellan personer med olika migrationsbakgrund och olika socioekonomiska skikt.

Utsatta ungdomar skiljer sig mindre i sin bakgrund från andra ungdomar än vad misstänkta ungdomar gör

Baserade på data från NTU och NTU uppföljningsintervjuer visar den här kortanalysen att pojkar också är överrepresenterade bland de utsatta för misshandel. Pojkarnas överrepresentation bland de utsatta är dock avsevärt mindre än bland de misstänkta för misshandel. Könsfördelningen blir till och med mer jämlik när det handlar om ungdomar som utsätts för misshandel av annan ungdom. Till skillnad från de misstänkta skiljer sig utsatta ungdomar inte från andra ungdomar i sin svenska eller utländska bakgrund. Däremot lever ungdomar som utsätts för misshandel precis som misstänkta ungdomar oftare i hushåll med låg disponibel inkomst. Hushållets medianinkomst är dock högre (runt 30 procent) bland ungdomar som utsätts för misshandel än bland ungdomar som misstänks för misshandel. Dessa resultat ligger i linje med resultat från SUB 2021,

enligt vilken utsatthet för misshandel är något vanligare bland pojkar än bland flickor och mer än dubbelt så vanligt bland elever från familjer med svaga ekonomiska resurser än bland elever från resursstarkare hem (Brå 2022).

Överlappning av offer och förövare

Avslutningsvis ska det påpekas att utsatthet för och delaktighet i misshandel bland ungdomar förmodligen överlappar stort, även om det inte specifikt har undersökts i den här kortanalysen. Det som talar för en sådan överlappning av offer och förövare är de uppgifter som publiceras av SUB om utsatthet bland elever som begår brott. I SUB 2021 uppger 43 procent bland pojkar, respektive 41 procent bland flickor, som begått något våldsbrott under de senaste tolv månaderna att de själva också har utsatts för misshandel under samma period (Brå 2022). Det är ett faktum som är viktigt att ta hänsyn till i det brottsförebyggande arbetet, när man tar fram riktade insatser till ungdomar som målgrupp.

5 Referenser

Balvig, F. (2017). Fra barndommens gade til cyberspace web. Det Kriminalpræventive Råd. Burt, C.H. (2020). Self-Control and Crime: Beyond Gottfredson & Hirschi's Theory. *Annual Review of Criminology*, 3, 43–73.

Brottsförebyggande rådet (2018). Brott i nära relationer bland unga. Kortanalys 6/2018.

Brottsförebyggande rådet (2019a). Nordiska studier om brottslighet bland personer med utländsk och inhemsk bakgrund. En kartläggande litteraturöversikt av publicerad forskning och statistik 2005–2019.

Brottsförebyggande rådet (2019b). NTU 2018. Teknisk rapport. Rapport 2019:2.

Brottsförebyggande rådet (2021a). Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet och faktorer av betydelse för att lämna ett kriminellt liv. Rapport 2021:5.

Brottsförebyggande rådet (2021b). Ungdomsrån. En kartläggning av nuläge och utveckling. Rapport 2021:19.

Brottsförebyggande rådet (2022). Skolundersökningen om brott 2021. Rapport 2022:5.

Brottsförebyggande Rådet (2023a). Polisanmälda brott mot barn i åldern 7–15 år. Rapport 2023:8.

Brottsförebyggande Rådet (2023b). Socioekonomisk bakgrund och brott. En kunskapsöversikt. Rapport 2023:3.

Brottsförebyggande Rådet (2024). Grovt våld i skolan. En beskrivning av omfattning, karaktär och utveckling fram till och med 2022. Rapport 2024:3.

Burt, C. H. (2020). Self-Control and Crime: Beyond Gottfredson & Hirschi's Theory. *Annual Review of Criminology*, 3, 43–73.

Bäckman, O., Estrada, F., Nilsson, A. & Sivertsson, F. (2020). Den ojämlika brottsligheten. Lagföringsutvecklingen i demografiska och socioekonomiska grupper 1973–2017. Rapport 2020:1. Kriminologiska Institutionen. Stockholms universitet.

Cohen, L. & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608.

Dagens Nyheter (3 maj 2024). Pojke misshandlades och tvingades slicka leriga skor – övergreppet filmades. <https://www.dn.se/sverige/pojke->

[misshandlades-och-tvingades-slicka-leriga-skor-overgreppet-filmades/](#)
Publicerad 2024-05-03, Uppdaterad 2024-05-03, Nedladdad 2024-05-15.

Estrada, F. (1999). Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem. Utveckling, uppmärksamhet och reaktion. Kriminologiska institutionen. Stockholms universitet.

Estrada, F. (2013). Ungdomsbrottslighetens utveckling, omfattning och struktur. I F. Estrada och J. Flyghed (red.). Den svenska ungdomsbrottsligheten. Studentlitteratur. Lund.

Estrada, F., Bäckman, O. & Nilsson, A. (2016). The Darker Side of Equality? The Declining Gender Gap in Crime: Historical Trends and an Enhanced Analysis of Staggered Birth Cohorts. *British Journal of Criminology*, 56, 1272–1290.

Expressen (8 maj 2019). Krismöten efter filmad ungdomsmisshandel. <https://www.expressen.se/gt/kommunen-i-krismote-efter-filmad-misshandel/> Publicerad 2019-05-08, Uppdaterad 2021-06-09, Nedladdad 2024-03-05.

Finkelhor, D. Turner, H.A. Shattuck, A. & Hamby, S.L. (2013). Violence, Crime, and Abuse Exposure in a National Sample of Children and Youth. An Update. *Pediatrics*, 167(7):614-621.
doi:10.1001/jamapediatrics.2013.42

Herrman, J. W. & Silverstein, J. (2012). Girls and violence: A review of the literature. *Journal of Community Health Nursing*, 29(2), 63–74.
<https://doi.org/10.1080/07370016.2012.670558>

Holt, M.K., Vivolo-Kantor, A.M., Polanin, J.R., Holland, K.M., DeGue, S., Matjasko, J.L., Wolfe, M. & Reid, G. (2015). *Pediatrics*, 135(2): e496–e509. doi:10.1542/peds.2014-1864.

Jernbro, C. & Landberg, Å. (2024). Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Förekomst, riskfaktorer och hälsokonsekvenser. Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Jämställdhetsmyndigheten.

Korkmaz, S. (2021). Youth Intimate Partner Violence in Sweden. Prevalence and Young People's Experiences of Violence Abuse in Romantic Relationships. Doctoral Thesis in Social Work. Stockholm University.

Nationalencyklopedin (2024). Ungdom. <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/ungdom>. Hämtad 2024-05-15.

Sarnecki, J. (2012). Den ökade sociala kontrollen och brottsutvecklingen. I T. Pettersson och L. Pettersson (red). Kontrollens variationer. Studentlitteratur.

Sigurdson, J.F., Undheim, A.M., Wallander, J.L., Lydersen, S. & Sund, A.M. (2015). The long-term effects of being bullied or a bully in adolescence on externalizing and internalizing mental health problems in adulthood. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 9:42. DOI 10.1186/s13034-015-0075-2

Sivertsson, F. (2022). Polarisering av våld bland tonårspojkar i Stockholm?: En beskrivning utifrån självdeklarerad och registrerad våldsbrottslighet, 2002–2020. Stockholms universitet. Kriminologiska institutionen.

Skolverket (u.å.). Sök statistik om förskola, skola och vuxenutbildning. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokC&omrade=Skolor%20och%20elever&lasar=2022/23&run=1> Nedladdad 26 mars 2024.

Socialstyrelsen (2022). Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021. Uppföljning och analys av utvecklingen.

Svensson, R. & Oberwittler, D. (2021). Changing routine activities and the decline of youth crime: A repeated cross-sectional analysis of self-reported delinquency in Sweden, 1999–2017. *Criminology*, 59, 351–386. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12273>

Svensson, R., & Ring, J. (2007). Trends in self-reported youth crime and victimisation in Sweden, 1995–2005. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 8(2), 153–177. <https://doi.org/10.1080/14043850701517805>

Sveriges television (9 nov 2020). Ungdomar misshandlar andra och lägger upp på sociala medier. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vasterbotten/ungdomar-misshandlar-andra-och-lagger-upp-pa-sociala-medier> Publicerad 2020-09-11, Uppdaterad 2020-09-14, Nedladdad 2022-10-12.

Turner, H.A., Finkelhor, D., Shattuck, A. & Hamby, S. (2012). Recent Victimization Exposure and Suicidal Ideation in Adolescents. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2012;166(12):1149-1154. doi:10.1001/archpediatrics.2012.1549

Vasiljevic, Z., Svensson, R. & Shannon, D. (2020). Immigration and crime: a time-trend analysis of self-reported crime in Sweden, 1999–2017. *Nordic Journal of Criminology*, 21 (1), 1–10. <https://doi.org/10.1080/2578983X.2019.1688955>

6 Bilagor

Bilaga 1. Operationalisering av utsatthet för och delaktighet i misshandel i enkätundersökningarna

Enkät	Population, periodicitet, datainsamlings-period, referensperiod	Enkätfrågor om utsatthet för och eller delaktighet i misshandel
Nationella Trygghetsundersökningen (NTU)	Personer 16–84 år Årligen Datainsamling efter årsskiftet under fyra månader (oftast januari-april) Avser utsatthet året innan	<p><u>Utsatthet för misshandel</u> <i>Har någon med avsikt slagit, sparkat eller på annat sätt utsatt dig för fysiskt våld, så att du skadades eller så att det gjorde ont, under förra året?</i></p> <p><u>Utsatthet för allvarlig misshandel</u> (frågan ställs till de som uppgett att de utsatts för misshandel) <i>Ledde händelsen eller någon av händelserna till att du fick sådana skador att du besökte läkare, sjuksköterska eller tandläkare?</i></p>
Skolundersökningen om brott (SUB)	Elever i årskurs 9 Vartannat år ³² Datainsamlingen har varierat under åren, men främst i slutet av året (t.ex. SUB 2021 genomfördes oktober 2021–januari 2022) Avser utsatthet/delaktighet under de senaste 12 månaderna	<p><u>Utsatthet för lindrig misshandel</u> <i>Under de senaste 12 månaderna, har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du fick ont, men inte behövde söka sjukvård?</i></p> <p><u>Utsatthet för allvarlig misshandel</u> <i>Under de senaste 12 månaderna, har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld så att du skadades så mycket att du blev tvungen att besöka sjuksköterska/sjuksystem, läkare eller tandläkare?</i></p> <p><u>Delaktighet i misshandel</u> <i>Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Slagit någon så att han/hon fick ont, men inte så att det behövdes sjukvård?</i> <p><u>Delaktighet i allvarlig misshandel</u> <i>Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Med avsikt slagit någon som inte tillhör din familj så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?</i> • <i>Med avsikt slagit någon som tillhör din familj så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?</i>

³² SUB genomfördes vartannat år under perioden 1995–2005, och därefter vart tredje år fram till 2011. Därefter har datainsamlingen skett 2015, 2017, 2019 och 2021.

Enkät	Population, periodicitet, datainsamlingsperiod, referensperiod	Enkätfrågor om utsatthet för och eller delaktighet i misshandel
Stockholmsenkäten	Elever i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet i Stockholms stad Vartannat år Datainsamling påbörjas efter sportlovet på vårterminen Avser utsatthet/delaktighet under de senaste 12 månaderna	<p><u>Utsatthet för misshandel</u> <i>Har du varit med om något av följande under de senaste 12 månaderna?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Blivit misshandlad?</i> <p><u>Delaktighet i allvarlig misshandel³³</u> <i>Hur många gånger har du gjort följande saker under de senaste 12 månaderna?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Med avsikt slagit någon så att du tror eller vet att han/hon behövde sjukvård?</i>

³³ I enkäten finns ingen fråga om delaktighet i icke-grov misshandel.

Bilaga 2. Övriga resultattabeller

Tabell 6. Fördelning av brottskoderna i de misstänkta misshandelsbrotten bland personer 15–17 år mellan 2018–2022, enligt misstankestatistiken.

	Relation mellan gärningsperson och brottsoffer*	Misshandel, annan än grov, 3 kap. 5 § BrB Utomhus	Misshandel, annan än grov, 3 kap. 5 § BrB Inomhus	Grov misshandel, synnerligen grov 3 kap. 6 § BrB Utomhus	Grov misshandel, synnerligen grov 3 kap. 6 § BrB Inomhus
Mot flicka 0–6 år	Obekanta Bekanta	0,0 % 0,0 %	0,0 % 0,1 %	0,0 % --	-- 0,0 %
Mot pojke 0–6 år	Obekanta Bekanta	0,0 % 0,0 %	0,0 % 0,1 %	0,0 % 0,0 %	-- --
Mot flicka 7–14 år	Obekanta Bekanta	0,8 % 2,7 %	0,4 % 3,3 %	0,0 % 0,1 %	-- 0,0 %
Mot pojke 7–14 år	Obekanta Bekanta	2,1 % 4,3 %	0,9 % 5,8 %	0,2 % 0,3 %	0,0 % 0,1 %
Mot flicka 15–17 år	Obekanta Bekanta	1,2 % 5,8 %	0,6 % 6,9 %	0,1 % 0,3 %	0,0 % 0,1 %
Mot pojke 15–17 år	Obekanta Bekanta	5,0 % 10,4 %	1,8 % 10,0 %	1,0 % 1,6 %	0,2 % 0,4 %
Mot kvinna 18 år eller äldre	Parrelation Släkt/familj Annan relation Bekant** Obekant	0,2 % 0,2 % 1,6 % 0,2 % 1,5 %	0,6 % 2,2 % 3,2 % n/a 1,2 %	0,0 % 0,0 % 0,1 % 0,0 % 0,2 %	0,0 % 0,0 % 0,1 % n/a 0,0 %
Mot man 18 år eller äldre	Parrelation Släkt/familj Annan relation Bekant** Obekant	0,1 % 0,3 % 3,2 % 0,3 % 6,7 %	0,3 % 1,0 % 3,5 % n/a 2,4 %	0,0 % 0,0 % 0,8 % 0,1 % 2,2 %	0,0 % 0,0 % 0,4 % n/a 0,4 %

0,0 Det finns några enstaka observationer, vilket gör att andelen inte är noll.

-- Inga observationer i studiematerialet (andelen är noll).

n/a Finns ingen brottskod för den typen av misshandel.

* Sedan 2018 anges vid bekantskapen också om det handlar om parrelation, släkt/familj eller annan relation. Det gäller när den utsatta är en vuxen. När den utsatta är ett barn anges enbart om offret och gärningspersonen är bekanta eller obekanta.

** Bekant avser de äldre brottskoderna 0356 ("Misshandel, annan än grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0376 ("Misshandel, grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0358 ("Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus") och 0378 ("Misshandel, grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"). Samtliga brottskoder var giltiga 1981-01-01 till 2017-12-31.

Tabell 7. Fördelning av brottskoderna i de misstänkta misshandelsbrotten bland pojkar 15–17 år mellan 2018–2022, enligt misstankestatistiken.

	Relation mellan gärningsperson och brottsoffer*	Misshandel, ej grov Utomhus	Misshandel, ej grov Inomhus	Grov misshandel Utomhus	Grov misshandel Inomhus
Mot flicka 0–6 år	Obekanta	0,0 %	0,0 %	--	--
	Bekanta	0,0 %	0,1 %	--	0,0 %
Mot pojke 0–6 år	Obekanta	0,0 %	0,0 %	0,0 %	--
	Bekanta	0,0 %	0,1 %	0,0 %	--
Mot flicka 7–14 år	Obekanta	0,3 %	0,2 %	0,0 %	--
	Bekanta	1,2 %	2,5 %	0,0 %	0,0 %
Mot pojke 7–14 år	Obekanta	2,5 %	1,1 %	0,3 %	0,0 %
	Bekanta	5,3 %	6,8 %	0,4 %	0,1 %
Mot flicka 15–17 år	Obekanta	0,5 %	0,3 %	0,0 %	0,0 %
	Bekanta	2,4 %	4,9 %	0,1 %	0,1 %
Mot pojke 15–17 år	Obekanta	6,2 %	2,2 %	1,2 %	0,2 %
	Bekanta	12,6 %	11,9 %	2,0 %	0,5 %
Mot kvinna 18 år eller äldre	Parrelation	0,2 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %
	Släkt/familj	0,2 %	2,0 %	0,0 %	0,0 %
	Annan relation	0,9 %	2,2 %	0,0 %	0,1 %
	Bekant*	0,1 %	n/a	--	n/a
	Obekant	1,0 %	0,7 %	0,2 %	0,0 %
Mot man 18 år eller äldre	Parrelation	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
	Släkt/familj	0,3 %	1,0 %	0,0 %	0,1 %
	Annan relation	3,6 %	3,8 %	0,9 %	0,4 %
	Bekant**	0,3 %	n/a	0,1 %	n/a
	Obekant	8,1 %	2,8 %	2,8 %	0,5 %

0,0 Det finns några enstaka observationer, vilket gör att andelen inte är noll.

-- Inga observationer i studiematerialet (andelen är noll).

n/a Finns ingen brottskod för den typen av misshandel.

* Sedan 2018 anges vid bekantskapen också om det handlar om parrelation, släkt/familj eller annan relation. Det gäller när den utsatte är en vuxen. När den utsatte är ett barn anges enbart om offret och gärningspersonen är bekanta eller obekanta.

** Bekant avser de äldre brottskoderna 0356 ("Misshandel, annan än grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0376 ("Misshandel, grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0358 ("Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus") och 0378 ("Misshandel, grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"). Samtliga brottskoder var giltiga 1981-01-01 till 2017-12-31.

Tabell 8. Fördelning av brottskoderna i de misstänkta misshandelsbrotten bland flickor 15–17 år mellan 2018–2022, enligt misstankestatistiken.

	Relation mellan gärningsperson och brottsoffer*	Misshandel, ej grov Utomhus	Misshandel, ej grov Inomhus	Grov misshandel Utomhus	Grov misshandel Inomhus
Mot flicka 0–6 år	Obekanta	0,0 %	--	0,0 %	--
	Bekanta	--	0,1 %	--	0,0 %
Mot pojke 0–6 år	Obekanta	0,0 %	--	--	--
	Bekanta	0,0 %	0,2 %	--	--
Mot flicka 7–14 år	Obekanta	2,3 %	1,1 %	0,1 %	--
	Bekanta	7,8 %	6,3 %	0,4 %	0,1 %
Mot pojke 7–14 år	Obekanta	0,5 %	0,2 %	0,0 %	--
	Bekanta	0,7 %	1,9 %	0,0 %	0,0 %
Mot flicka 15–17 år	Obekanta	4,0 %	1,7 %	0,4 %	0,0 %
	Bekanta	17,6 %	13,8 %	1,2 %	0,2 %
Mot pojke 15–17 år	Obekanta	0,6 %	0,3 %	0,3 %	0,0 %
	Bekanta	2,7 %	2,9 %	0,3 %	0,1 %
Mot kvinna 18 år eller äldre	Parrelation	0,1 %	0,3 %	0,0 %	--
	Släkt/familj	0,3 %	3,2 %	--	0,0 %
	Annan relation	4,0 %	6,6 %	0,4 %	0,1 %
	Bekant*	0,5 %	n/a	0,0 %	n/a
	Obekant	3,0 %	2,7 %	0,3 %	0,1 %
Mot man 18 år eller äldre	Parrelation	0,3 %	0,8 %	--	0,0 %
	Släkt/familj	0,3 %	0,7 %	--	0,0 %
	Annan relation	1,6 %	2,3 %	0,3 %	0,2 %
	Bekant*	0,2 %	n/a	0,1 %	n/a
	Obekant	1,7 %	1,3 %	0,4 %	0,1 %

0,0 Det finns några enstaka observationer, vilket gör att andelen inte är noll.

-- Inga observationer i studiematerialet (andelen är noll).

n/a Finns ingen brottskod för den typen av misshandel.

* Sedan 2018 anges vid bekantskapen också om det handlar om parrelation, släkt/familj eller annan relation. Det gäller när den utsatte är en vuxen. När den utsatte är ett barn anges enbart om offret och gärningspersonen är bekanta eller obekanta.

** Bekant avser de äldre brottskoderna 0356 ("Misshandel, annan än grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0376 ("Misshandel, grov, mot kvinna 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"), 0358 ("Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus") och 0378 ("Misshandel, grov, mot man 18 år eller äldre, bekant med offret, utomhus"). Samtliga brottskoder var giltiga 1981-01-01 till 2017-12-31.

Tabell 9. Fördelning av den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland samtliga pojkar 16–18 år och pojkar 16–18 år som utsatts för misshandel, båda enligt NTU 2019–2023, och bland pojkar 16–18 år som utsatts för misshandel av annan ungdom, enligt NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023. Viktade andelar.

	Samtliga pojkar 16–18 år (NTU 2019–2023) N = 8 882	Pojkar 16–18 år utsatta för misshandel (NTU 2019– 2023) N = 995	Pojkar 16–18 år utsatta för misshandel av en gärningsperson 15–17 år (NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023) N = 106
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>			
Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar	70 %	72 %	77 %
Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder	10 %	11 %	9 %
Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar	6 %	6 %	6 %
Utrikesfödda	15 %	12 %	8 %
<i>Boendeort</i>			
Storstäder och storstadsnära kommuner	38 %	42 %	32 %
Större städer och kommuner nära större stad	38 %	35 %	38 %
Mindre städer, tätorter och landsbygdskommuner	24 %	23 %	30 %
<i>Hushållets disponibla inkomst*</i>			
Median	685 923 SEK	646 363 SEK	642 785 SEK
Kvintil 1 (upp till 412 504 SEK)	20 %	23 %	--
Kvintil 2 (605 463 SEK)	20 %	22 %	--
Kvintil 3 (754 344 SEK)	19 %	17 %	--
Kvintil 4 (964 041 SEK)	20 %	17 %	--
Kvintil 5 (över 964 041 SEK)	21 %	21 %	--

Andelarna adderar inte alltid upp till 100 % på grund av avrundning.

* Kvintiler är beräknade efter samtliga 16–18-åringar, oavsett kön.

-- Fördelningen av kvintiler anges inte för NTU uppföljningsintervjuer eftersom grundmaterialet är annorlunda från ordinarie NTU.

Tabell 10. Fördelning av den demografiska och socioekonomiska bakgrunden bland samtliga flickor 16–18 år och flickor 16–18 år som utsatts för misshandel, båda enligt NTU 2019–2023, och bland flickor 16–18 år som utsatts för misshandel av annan ungdom, enligt NTU uppföljningsintervjuer 2019–2023. Viktade andelar.

	Samtliga flickor 16–18 år (NTU 2019–2023) N = 10 744	Flickor 16–18 år utsatta för misshandel (NTU 2019– 2023) N = 764	Flickor 16–18 år utsatta för misshandel av en gärningsperson 15–17 år (NTU uppföljningsintervjuer 2019–2022) N = 86
<i>Svensk/utländsk bakgrund</i>			
Svenskfödda med två svenskfödda föräldrar	70 %	68 %	67 %
Svenskfödda med en svenskfödd och en utrikesfödd förälder	10 %	13 %	9 %
Svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar	6 %	8 %	6 %
Utrikesfödda	14 %	12 %	19 %
<i>Boendeort</i>			
Storstäder och storstadsnära kommuner	38 %	33 %	42 %
Större städer och kommuner nära större stad	39 %	42 %	37 %
Mindre städer, tätorter och landsbygdskommuner	24 %	25 %	21 %
<i>Hushållets disponibla inkomst*</i>			
Median	675 547 SEK	611 922 SEK	649 270 SEK
Kvintil 1 (upp till 412 504 SEK)	20 %	28 %	--
Kvintil 2 (605 463 SEK)	20 %	21 %	--
Kvintil 3 (754 344 SEK)	21 %	20 %	--
Kvintil 4 (964 041 SEK)	20 %	15 %	--
Kvintil 5 (över 964 041 SEK)	20 %	15 %	--

Andelarna adderar inte alltid upp till 100 % på grund av avrundning.

* Kvintiler är beräknade efter samtliga 16–18-åringar, oavsett kön.

-- Fördelningen av kvintiler anges inte för NTU uppföljningsintervjuerna eftersom grundmaterialet är annorlunda från ordinarie NTU.

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete till främst regeringen, rättsväsendets myndigheter och brottsförebyggande aktörer, men även allmänheten.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Tegnérgatan 23, SE-111 93 STOCKHOLM
Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1199